

М

Барои ваҳдат, рушди устувори иқтисодӣ
ва зиндагии шоистаи мардум!

ИНБАРИ ХАЛҚ

www.hamsafon.tj
E-mail: minbarihalk@bk.ru

6 апрели
соли 2016,
чоршанбе,
№14 (1046)

НАШРИЯИ МАРКАЗИИ ҲИЗБИ ХАЛҚИИ ДЕМОКРАТИИ ТОҶИКИСТОН

ҲАМКОРИҶОИ ТОҶИКИСТОНУ ОЛМОН ВУСЪАТ МЕЁБАНД

1 апрел дар Қасри Миллат Асосгузори сулҳу Ваҳдати миллӣ-Пешвои миллат Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон Раиси амалкунандаи САҲА, Вазири корҳои хориҷии Ҷумҳурии Федеролии Олмон Франк Валтер Штайнмайерро ба ҳузур пазируфт.

Дар мулоқот масоили вобаста ба вазъи ҳамкориҳои дучонибаи Тоҷикистон ва Олмон, ҳамчунин ҳамёриҳои ду кишвар дар доираи Иттиҳоди Аврупо, САҲА ва дигар созмонҳои байналмилалӣ ва минтақавӣ мавриди баррасӣ қарор дода шуд.

Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар оғози суҳбат изҳор дошт, ки "Тоҷикистон авлавиятҳои дар давраи раиси Ҷумҳурии Федеролии Олмон дар САҲА муайян шударо пурра дастгирӣ карда, таҷдиди муколама ва эҳёи эътимоду амният дар фазои САҲА, тақвият бахшидан ба иқтидори он, истифодаи фаъоли имконоти Созмон дар рафъи бӯҳрон ва ҳалли низоъҳоро дар мадди назари аввал қарор медиҳад".

Ҷонибҳо ба таври муфассал доир ба авзои кунунии минтақа ва ҷаҳон, аз ҷумла амниятӣ субот дар Осиеи Марказӣ, мушкилоти Афғонистон, вазъи сарҳадот, терроризму экстремизми динӣ ва ҷиноятҳои муташаккил табодули афкор карда, рушду тавсеаи ҳамгироӣҳоро дар ин самт ба манфиати кишварҳои минтақа ва ҷаҳон арзёбӣ намуданд.

Зимни баррасии вазъ ва дурнамои муносибатҳои дучонибаи Тоҷикистон ва Ҷумҳурии Федеролии Олмон дар соҳаҳои иқтисоду тиҷорат ва ҳамкориҳои гуманитарӣ таъкид гардид, ки имрӯз ҳамшарикии миёни кишварҳо дар сатҳи ҳамкориҳо баҳри таъмини рушди устувор қарор дошта, миёни ду кишвар заминаи хуби шартномавӣ ҳуқуқӣ арзи вучуд дорад.

Дар мулоқот аз Ҳукумати Ҷумҳурии Федеролии Олмон барои кӯмак ҷиҳати дастрасӣ ба Бунёди Иқлими Сабз дар доираи Барномаи "Омодагӣ ба маблағгузориҳои иқлим" ва мусоидат ба татбиқи лоиҳаҳои хурду бузурги сармоягузори дар соҳаҳои нақлиёту хизматрасонии Тоҷикистон арзи сипос карда шуд.

Ҳар ду ҷониб ҳамзамон барои рушду тавсеаи муносибатҳои дучонибаи Тоҷикистону Олмон дар соҳаҳои илм, маориф, фарҳанг ва тандурустӣ омодагию ҳавасмандии хешро баён намуданд.

www.president.tj

25

ИҚДОМИ БУЗУРГ

саҳ. 4 →

ЗИНДАГӢ ИМТИҶОН АСТ

саҳ. 7 →

МО БОӢ ШУДАЕМ, ВАЛЕ БО ЧАНД АММО...

саҳ. 10 →

Матолиби
бештарро метавонед
аз сомонӣ

www.hamsafon.tj

мутолиа кунед.

МУЛОҚОТ БО ИНТИХОБКУНАНДАГОН

31-уми март дар гимназияи №74-и ноҳияи Фирдавсии пойтахт вохӯрии шахсони бозътимоди номзад ба вакилии Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Насриддинзода аз ҲХДТ бо интихобкунандагон баргузор гардид. Сайдали Асоев - раиси КИ ҲХДТ дар ноҳияи Фирдавсӣ шахсони бозътимоди вакилро ба ҳозирин муаррифӣ намуда, таъкид кард, ки маҳз бо шарофати кори хуби мутасаддиёни участкаҳои интихоботӣ, баҳусус участкаи №14, ки дар ин муассисаи таълимӣ мавҷуд аст, ноҳия дар шаҳр 81, 5 дарсади овозхоро ба даст овард.

Иззатулло Маҳмудзода, шахси бозътимоди Э.Насриддинзода дар мавриди шарҳи ҳол ва фаъолияти номзад муфассал маълумот дод. Номбурда ҳамчунин роҷеъ ба барномаи пешазинтихоботии номзад ҳарф зада, гуфт, ки он дар асоси барномаи ҲХДТ мураттаб шудааст. Э.Насриддинзода ҳамчун ҳуқуқдон ҳуқуқшиноси сатҳи баланд метавонад дар ин мақоми қонунгузор қонунҳое таҳия намояд, ки ба манфиати миллату давлат бошад.

Сипас шахси дигари бозъ-

тимоди Э.Насриддинзода Сафармаҳмад Сафармаҳмадов аз сифатҳои баланди инсонии Э.Насриддинзода ёдовар шуда, гуфт, ки номзади мо нахуст зиёи воқеӣ, инсонии асил ва қабл аз ҳама омӯзгор аст. Мавсуф ҳуқуқшиноси хуб буда, баъди муваффақ шудан дар маъракаи интихобот дар мукамал ва беҳтар намудани қонунҳо метавонад саҳм гузорад.

Фирӯз Табаров, устоди ДСХТ ва раиси ташкилоти ҷамъ-

иятии "Созандагони Ватан"-и шаҳри Душанбе низ Э.Насриддинзода шахси арзанда ба мақоми вакили Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон номид.

Чунин вохӯриҳо дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии №42, 30, 50 бо сокинони маҳаллаҳои №63, Ҳ. Юсуфӣ ва Гулбутта низ доир шуданд.

С. ЗУХРА

-Муҳтарам Тоҳир Мирзоев, омодагӣ ба интихоботи дарпешистода дар ҳавзаи якмандатаи интихоботии Фирдавсӣ №1 чӣ гуна ҷараён дорад?

-То имрӯз 45 участкаи интихоботӣ барои қабули интихобкунандагон омодаанд. Тамоми маводи зарурӣ, аз қабилӣ шарҳи ҳоли номзад, барномаи пешазинтихоботӣ, санадҳои меъёрӣ-ҳуқуқӣ оид ба маъракаи интихобот, умуман барои қабули шаҳрвандон тамоми маводи таблиғотӣ бо дастгирии Комиссияи марказии интихобот ва раёйпурсӣ фароҳам оварда

шудааст. Ҳамчунин дар гирду атрофи участка, маҳаллаву шаҳрақҳо шиору овезаҳои ҳизбҳои сиёсӣ бо мақсади иттилооти бештар гирифтани мардум насб карда шудааст.

Бояд гуфт, ки раиси Комиссияи марказии интихобот ва раёйпурсӣ Бахтиёр Худоёрзода баъди аз кори ҳавза ва участкаҳо дидан намудан ба омодагии ҳавзаи якмандатаи интихоботии Фирдавсӣ №1 баҳои хуб доданд.

Мавриди зикр аст, ки дар ин маърака аз 4 ҳизби сиёсӣ, баҳусус Эмомалӣ Насриддинзода аз Ҳизби Халқии Демократии Тоҷикистон, Мавлуда Раҷабова, номзад аз Ҳизби социалистии Тоҷикистон, Ҳикматулло Саидиён, номзад аз Ҳизби демократии Тоҷикистон ва номзади ҷавонтарин Сарвиноз Маҷидова, аз Ҳизби ислоҳоти иқтисодии Тоҷикистон пешниҳоду пешбарӣ шудаанд.

-Роҷеъ ба вохӯриву мулоқотҳо бо интихобкунандагон чӣ назар доред?

-То имрӯз бо намояндаҳои ҳизбҳои сиёсӣ 8 вохӯрӣ гузарондем, ки наздики 5 ҳазор сокинони ноҳияҳои Фирдавсӣ ва Синои пойтахт

дар он ширкат намуданд. Ин вохӯриҳо дар муассисаҳои миёнаву олии таълимӣ, корхонаҳои саноатӣ ва муассисаҳои ҷумҳуриявӣ доир гаштанд. Интихобкунандагон бо номзадҳо аз наздик шинос ва аз барномаву нияти онҳо огоҳ шуданд. Ҳамчунин ҷиҳати мушкилу масоили хеш суолу дархост намуданд, ки аз ҷониби номзадҳо ба онҳо ҷавобҳои мушаххас дода шуданд. Аз иштироки фаъолонаи шаҳрвандон маълум буд, ки онҳо ба ин чорабинии сиёсӣ бетаваҷҷуҳу бетараф нестанд, мафкураи сиёсии бедор доранд ва бо ин рӯҳияи баланди давлатдориву ватандорӣ дар интихобот иштирок мекунанд.

-Дар охир гуфтаниам, ки ҳавза барои шаффофу озод гузаштани интихобот сайъу талош намуда, ҳуқуқҳои номзадҳо ва интихобкунандагонро таъмин менамояд.

-Ҳамчун раиси ҳавза ба интихобкунандагон мурочиат намуда, мегӯям, ки аз ҳуқуқи шаҳрвандии хеш истифода бурда, мавқеи худро то рӯзи 10 апрел муайян кунанд ва ба номзади дилхоҳашон овоз диҳанд.

З. САФАРЗОДА

Даъват - 2016

ҚАРЗИ ВАТАНДОРӢ

Тибқи фармони Сарфармондеҳи Олии Қувваҳои мусаллаҳи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Президенти мамлакат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон "Дар бораи бо эҳтиёт рухсат додани хизматчиёне, ки муқлати муқарраргардидаи хизмати ҳарбиро адо намудаанд ва даъвати навбатии шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон (солҳои таваллудашон 1989-1998) ба хизмати ҳарбӣ" аз аввали моҳи март соли 2016 маъракаи аскарگیری оғоз ёфт.

Дар асоси нақшаи ҳукумати ноҳия оид ба ҷалби ҷавонон ба сафи артиш ва муваффақона сафарбар намудани шаҳрвандони муқлати хизматашон фарорасида тadbирҳои қолибро амалӣ карда истодаанд. Аз ҷумла, масъулини комиссариати ҳарбии шаҳр дар якҷоягӣ бо кумитаи иҷроияи Ҳизби Халқии Демократии Тоҷикистон дар шаҳри Ваҳдат, раисони ташкилотҳои ибтдоии ҳизбӣ, кормандони ҷамоатҳои шаҳраку деҳот, комендантҳои раёсати хоҷагии манзилию коммуналӣ ва сохтмонӣ, раисони маҳаллаҳо, ҳамчунин дигар шахсони дахлдор бо падару модарон ва ҷавонон пайваста мулоқоту суҳбатҳо баргузор намуда, қорҳои зиёди тарғиботику ташвиқотиру

анҷом медиҳанд. Дар доираи барномаи мазкур чорабиниҳои зиёди фарҳангиро бо унвонҳои "Шуҷои Ватан", "Хизмат дар сафи Қувваҳои мусаллаҳ ифтихору шарафи бузург аст", амалӣ карда мешаванд.

Аз ҷумла, чорабини "Рӯзи даъватшаванда" дар шаҳри Ваҳдат бо шукӯху шаҳомати хоса ва хеле муваффақона доир карда шуд. Зимни ин чорабинӣ дар комиссариати ҳарбии шаҳр бо иштироки падару модарон, собиқадорони меҳнату Қувваҳои мусаллаҳ, фаъолони ҳизбӣ ва дигар шахсони масъул ҷамъомади тантанавӣ баргузор гардид. Дар назди наваскарон аъзои кумитаи иҷроия, муовини раиси шаҳр Абдулвосеъ Ятимов суҳанронӣ карда, ҷавонону наваскаронро ба ватандӯстию меҳанпарастӣ, зиракии сиёсӣ ва хизмати содиқона баҳри ҳифзи марзу буми кишвар даъват намуд. Баъдан собиқадорони ноҳия ба ҷавонон фотиҳаи нек дода, роҳи сафед хостанд.

Дар рӯзи аввали даъват 68 нафар ҷавонони ноҳия, ки хоҳиши ихтиёран ба сафи Қувваҳои мусаллаҳи мамлакат пайвастан доштанд, бо тантана ба қисмҳои низомии кишвар гуселонида шуданд. Мақомоти шаҳри Ваҳдат ва кумитаи иҷроияи ҳизб тасмим гирифтаанд, ки бо ҷалби ҳарчи бештари довталабон ба аскарӣ маъракаро муваффақона ҷамъбаст намоянд.

Амиршох ЯҚУБОВ, муовини раиси КИ ҲХДТ дар ш. Ваҳдат

Иқдоми шоиста

БО ташаббуси кумитаи иҷроияи Ҳизби Халқии Демократии Тоҷикистон дар ноҳияи Файзобод бо дастгирии мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ дар ноҳияи мазкур аввалин шуда дар чумхурӣ бо мақсади бунёд намудани боғи ҳизбӣ қитъаи замин ҷудо карда шуд. Кормандони ҳизбӣ ва ҷонибдорони он ният доранд, ки рӯзҳои истироҳатӣ ба ҳашар баромада, дар майдони ҷудогардида ниҳолҳои гуногун шинонда, боғи мева бунёд намоянд.

Зимни суҳбат раиси ноҳия Миралӣ Раҷабзода иброз дошт, ки бо мақсади иҷрои дастури супоришҳои Пешвои миллат, Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ, Президенти мамлакат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар мавриди васеъ намудани майдони боғу токзор дар қаламрави чумхурӣ мақомоти ноҳияи мо низ тасмим гирифтааст, ки дар заминаи қитъаҳои бекорхобида

дар маҷмӯъ дар майдони 4 ҳазор гектар боғи мева бунёд намояд. Аз ҷумла, фақат дар давоми соли равон бояд боғро ба зиёда аз 600 гектар расонем. Мо омодаем ба ҳар ташкилоту муассиса, ки хоҳиш ва имконияти обод намудани қитъаи заминро доранд, майдони алоҳида ҷудо кунем.

Дар ин росто кумитаи иҷроияи Ҳизби Халқии Демократии Тоҷикистон дар ноҳия яке аз аввалинҳо шуда, барои кишту кор ва бунёди боғ муроҷиат намуд ва мо ба истиқболашон рафтем. Назар ба шароит ва захираҳои замин, ки доштем, майдони қариб як гектарро барои онҳо ҷудо кардем. Акнун чуноне ки мегӯянд, "майдон аз далер аст". Ҳизбиён бо истифода аз имконияти дар ихтиёр дошташон ниҳолу тухмии зироатҳоро дастрас намуда, ба тариқи ҳашар дар рӯзҳои шанбеу якшанбе ба кишту кору бунёди боғ машғул мешаванд.

Раиси кумитаи иҷроияи ҲХДТ дар ноҳия Абдулло Азизов зимни суҳбат дар бораи корҳои анҷомдодаш бо ифтихор ва руҳбаландӣ нақл намуд, ки "мо қабл аз доман задани ин ташаббус бо чандин созмонҳои ибтидоии ҳизбӣ ва аъзои фаъоламон дар бораи кишти зироату ниҳол шинондан маслиҳат кардем. Онҳо бо камоли майл ин ташаббусро дастгирӣ намуданд. Ҳамин тариқ, аз ноҳияи Ваҳдат ниҳолҳои мевадиханда дастрас карда овардем ва инак се маротиба ба шанбеги баромада, заминҳоро барои кишт омода кардем ва ба шинондани ниҳолҳо оғоз намудем. Мо ният дорем, ки ин боғи навро ба номи Ҳизби Халқии Демократии Тоҷикистон гузорем".

Иқдоми хайри кумитаи иҷроияи ҳизбии ноҳияи Файзободро аллақай дигар созмонҳои ҳизбии шаҳру навоҳии чумхурӣ

нияти дастгирӣ қардан доранд. Дар сурати амалӣ гардидани ин ташаббус имконият фароҳам меояд, ки аъзои ҳизб дар ободонии як гӯшаи диёр саҳм мегузоранд ва гузашта аз ин барои эҳтиёҷоти худ маҳсулот таҳия

мекунанд ва ҳатто метавонанд маводи истеҳсолкардашонро ба бозор бароварда, барои ташкилоти ҷамъиятии худ маблағ пайдо намоянд.

Усмон СОЛЕХ

Мулоҳиза

Амалҳои террористии рӯзи 22 март соли ҷорӣ дар шаҳри Брюссели Белгия руҳ дода, ҷомеан ҷаҳониरो бори дигар тақон дод. Аз диди соҳибназарон ин давоми террорҳои шаҳри Порис буд ва тарроҳони онҳо яке буданд.

ЧУНИН ҳодисаҳои даҳшатбор солҳои охир нисбатан зиёд шудаанд ва тамоми гӯшаҳои ҷаҳонро, ки онҳо ҷамъиятҳои мусалмон вучуд доранд, дарбар гирифтааст. Махсусан дар кишварҳое, ки нисбатан озодиҳои мазҳабӣ таъмин аст ва дар таблиғи мазҳабӣ монеа нест. Делели ин маҳаллаи Моленбек дар шаҳри Брюссел аст, ки дар он асосан мусалмонон зиндагӣ мекунанд ва амалҳои террористии ноябри Париж дар он ҷо нақшакашӣ ва тайёр шуда буди иҷрогарони амалҳои террористии Брюссел соқинони ин маҳалла буданд. Дар баробари ин террорҳои бешумор дар Покистон, Афғонистон, Ироқ, Сурия, Миср, Тунис, Нигерия ва дигар минтақаҳо баёнгарии он аст, ки озоди зиёди мазҳабӣ ва беназорати таблиғгарони мазҳабӣ таассубро дар ҷомеа зиёд карда, ҷавонро бунёдгаро ва ифротӣ месозад. Маҳз муҳити комуннаи мусалмонии Моленбек имкониятеро фароҳам сохтааст барои амалисозии мақсадҳои шуми террористии бунёдгароён ва ифротӣ мазҳабӣ. Чунки мардум ҳам зери бори таассуби динӣ монда, дар баробари мавъизаҳои ҷиҳодии таблиғгарони мазҳабӣ хомӯширо интиҳоб мекунанд ғайри қадри имкон ба онҳо ёрӣ мерасонанд.

Коршиносон ин раванд ва ин ҳодисаҳоро ба таври гуногун шарҳ медиҳанд ва бештари онҳо дар доираи таҳаммулпазирии мазҳ-

Амалҳои террористии Брюссел кори дасти ифротгароёни динӣ буд

абӣ суҳан ронда, аз омилҳои мазҳабӣ доштани ин ҳодисаҳо худдорӣ мекунанд. Агар омма аз дастурамалҳои муқаддаси ифротӣ мазҳабӣ, ки даст ба инфирҷор ва куштории инсонҳои бегуноҳ мезананд, огоҳ нестанд, вале коршиносон ин дастурамалҳоро меҳдонанд, аммо бепарда аз онҳо суҳан намегӯянд. Дар натиҷа бо сабаб мубориза бурда нашуда, мубориза танҳо бо натиҷа аст, ки пешгирии амалҳои террористии навбатиро номумкин мегардонад. Бо вучуди ин, тамоми башар (ба ҷуз гуруҳҳои террористии мазҳабӣ) чунин амалҳоро маҳқум мекунанд ва дар пайи пешгирии онҳо ҳастанд. Аммо ин кӯшишҳо мушкили ифротгарии мазҳабиро пурра ҳал карда наметавонанд ва дар оянда низ агар муборизаи ҷиддӣ бо сабаб бурда нашавад, шохиди инфирҷорҳои дигар хоҳем шуд. Чунки танҳо бо натиҷа мубориза бурдан мушкилро ҳал намекунад.

Дар ростои зиёдшавии муҳоҷирони мусалмон дар Аврупо, кӯшишҳое ба назар мерасад, ки амалҳои террористии охир дар

Париж ва Брюсселро ба зиёдшавии шумораи муҳоҷирон рабт бидиҳанд. Аммо коршиноси рус Дмитрий Травин инро рад карда мегӯяд: "Маъмулан амалҳои террористӣ пас аз тайёрии ҷиддӣ иҷро карда мешаванд. Яқин аст ки ба ин кор муҳоҷироне даст наметавонанд, ки тоза ба Аврупо барои як бурда нон ва амнияти худ омадаанд. Тавоноии чунин одамоне танҳо ба дастдарозӣ ба духтарон дар шаби соли нав дар назди калисои Кёлен мерасад бас. Онҳое, ки дар фурудгоҳ ва метрои Брюссел тарқиш ба амал оварданд, аз ҷумлаи онҳое ҳастанд, ки тарқиш дар майдон ва толори консертиро дар Порис моҳи ноябри соли 2015 ташкил ва иҷро карданд. Маъмулан, чунин террористҳо робита бо мардуми маҳал ва маблағгузори хуб дошта, мақсади муайян васеъ гардондани доираи таъсири исломи фундаменталистиро доранд. Дар баробари ин, Д.Травин мавҷи муҳоҷиронро ба амнияти минтақа бетаъсир надониста мегӯяд, ки онҳо шумораи бунёдгароёни мазҳабиро дар оянда метавонанд

зиёд кунанд: "Фақат имрӯз неву баъдтар пас аз он, ки ин муҳоҷирон ва фарзандони онҳо дар Аврупо ҷойгоҳи худро меёбанд ва баъди ҳалли мушкилоти моддӣ худ дар пайи ҳалли масъалаҳои мазҳабӣ ва иҷро талаботи динии худ мешаванд".

Албатта, ҳастанд коршиносоне, ки дар матлабҳо ва суҳанҳои худ ба сабаби аслии ифротгарии мусалмонон ва сар задани ҳодисаҳои мудқиши террористӣ дар заминаи мазҳаб ишора мекунанд, аммо ҷомеаи ҷаҳонӣ омода нест бо он муборизаи рӯёру барод. Аз ин рӯ, роҳҳои дигари ҳалли мушкилро меҷӯянд, то бе озурдани хотири мусалмонони муътадил ба бунёдгароён дастболо шаванд ва пеши роҳи амалҳои террористии навбатиро бигиранд.

Коршиноси исроилӣ Барилан Зеев Ханин мегӯяд: "Дар даромадгоҳи муассисае нигоҳ доштани террорист аз ҷониби муҳоҷизон, ки дар Аврупо пешгирии муваффақи амали террористӣ номида мешавад, дар Исроил ноқомӣ ба ҳисоб меравад.

Чунки мақомоти қудратӣ дар се зинаи аввал натавонистанд, комёб шаванд ва террорист то ба дари биное ё муассисае расидааст. **Якум** - нобудсозии фармондеҳони террористон пеш аз фармон гирифтани ва тайёрӣ дидани. **Дуюм** - нобудсозии роҳҳо ва воситаҳои ҳамлу нақл ва харидории яроқи маводҳои тарқанда аз ҷониби террористон. **Сеюм** - безаргардонии террорист пеш аз баромадан аз макони худ ба мақсади иҷро амали террористӣ."

Ин таҷрибаро дар дигар кишварҳо ҳам метавон истифода бурд ва хатари терроризми мазҳабиро то дараҷае кам кард. Бояд имконоти террористонро дар ҳар қадам маҳдуд кард ва нагузошт, ки воситаҳои амалисозии мақсадҳои шумашонро ба осонӣ ба даст оварда, онро амалӣ созанд. Чунки ба қавли коршиноси бритониёӣ Афзал Ашраф "ифротӣ танҳо дар ҷойгоҳе амали террористӣ ташкил мекунанд, ки ба онҳо имкон медиҳанд". Назорати пайвасти мавъизаҳо ва дигар фаъолияти динии имомхатибони масоҷид ва дигар таблиғгарони дин, назорати ҷиддӣ адабиёти аз ҷониби онҳо таълифшуда ҳам метавонад дар роҳи пешгирии мутаассиб ва террорист гаштани ҷавонон таъсиргузор бошад. Албатта, маҳдудсозии имконоти онҳо сарфи маблағҳои зиёдеро талаб карда, то андозае озодиҳои мазҳабиро маҳдуд мекунанд, аммо дар ин давраи мушкил, барои таъмини амнияти умумӣ метавон аз он истифода бурд. Ин дар ҳолат, ки ифротӣ ва бунёдгароёни мазҳабӣ ба тамоми ҷомеаи башарӣ ҷанг эълон карда, аз рӯи қоидаи "дар ҷанг ҳама воситаҳо хубанд", амал мекунанд ва инсонҳои бегуноҳро ваҳшиёна ба қатл мерасонанд. Аз шарри онҳо на мусалмон дар амон аст ва на дигарон.

Фарҳод БАСИРОВ,
таърихшинос

25 ИҚДОМИ БУЗУРГ

Ба муносибати 25- солагии Истиқлоли давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон идораи ҳафтанома тасмим гирифтааст, ки таҳти рубрикаи "25 иқдоми бузург" дар бораи бузургтарин амалҳои созандаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки тайи солҳои Истиқлол роҳандозӣ шудаанд, силсилаи мақолаҳо ба нашр расонад. Аз ҷумла раҳой аз бунбасти коммуникатсионӣ, яке аз стратегияҳои бунёдии Ҳукумати мамлакат мақсуб мешавад, ки имрӯз суръати мунтазами татбиқи амалии он хеле барҷаста идома дорад. Воқеан ҳам, бунёди коммуникатсияи нақлиётӣ - таҷдиду бунёди роҳҳои автомобилгард, чун ҷузъи марказии низом ва ё инфрасохтори коммуникатсионии кишвар буда, яке аз масъалаҳои заминавии даврони соҳибистиқлолии мамлакат ва тақозои иқтисодии миллии он мебошад, ки силсилаи иқдомҳои бузургро аз он оғоз бахшидем.

НАҚШИ РОҲҲО ДАР РУШДИ ИҚТИСОДИЁТИ ТОҶИКИСТОН

Роҳҳо мисли "рағҳои хунгард" дар инкишофи ҳаёти иҷтимоӣ-иқтисодии кишвар нақши муҳим доранд. Муҳимият ва зарурияти нақлиёти автомобилӣ чун ҷузъи таркибии низоми ягонаи коммуникатсионии мамлакат, ки аз ҷойгиршавии ҷуғрофӣ ва вазъи кӯҳсори кишвар бармеояд, масъалаи роҳкушоиро дар радифи стратегияи аввалияи давлатӣ қарор додааст.

ЧУНОН ки дар Паёми Президенти мамлакат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон омадааст: "Дар шароити кӯҳсори Тоҷикистон ташаққули инфрасохтори нақлиётӣ яке аз шартҳои асосии пешрафти иқтисоди миллӣ ба шумор меравад. Дар солҳои истиқлолият дар соҳаи нақлиёти кишвар 45 лоиҳаи давлатии сармоягузорӣ ба маблағи умумии зиёда аз 12 миллиард сомонӣ татбиқ гардида, беш аз 2000 километр роҳҳои мошингард таҷдиду бунёд ва ба истифода дода шудаанд. Ҳоло дар соҳа татбиқи 14 лоиҳа ба маблағи умумии 5,5 миллиард сомонӣ идома дорад. Соли 2015 азнавсозии шохроҳи мошингарди Душанбе -Турсунзода ба масофаи 57 километр ба маблағи беш аз 800 миллион сомонӣ ва шохроҳи Айнӣ-Панҷакент ба масофаи 113 километр ба маблағи беш аз 700 миллион сомонӣ анҷом ёфт. Имсол азнавсозии роҳи мошингарди Восеъ-Ховалинг ба масофаи 88 километр ва ба маблағи 370 миллион сомонӣ ба анҷом мерасад". Воқеан ҳам, тавассути нақлиёти автомобилӣ робитаҳои миёни манотиқи гуногуни кишвар таъмин мегардад, бор ва мусофирон "аз дар ба дар" кашонида мешавад. Тармиму таҷдиди роҳ, инкишофи зерсохтори низоми коммуникатсионӣ- нақлиёти автомобилӣ густариши алоқаҳои иқтисодии миёни манотиқи кишварро (суръатгирии тақсироти кооператсияи меҳнатро) таъмин намуда, на танҳо ташаққули рушди иқтисоди бозори миллӣ, балки пайвастигардии онро бо иқтисоди бозори ҷаҳонӣ мусоид намудааст.

Нақлиёти автомобилӣ, нисбат ба дигар намудҳои нақлиёт яқинд сифатҳои фарқунандаро дорост. Вай чун зернизомии мобилӣ, қобилият дорад, ки феврал ба талаботи рӯзмарраи боркашонии амволу мусофирон мутобик гардад ва дар боркашонии маҷмӯӣ, ки иштироки дигар шакли нақлиёт истифода мешавад, нақши махсуси миёнараву чандирро дорост, зеро костагиҳову норасоҳои дигар намуди нақлиётро (ҳавоӣ, роҳи оҳан ва ғ.) бартараф ва ё рӯйпӯш менамояд ва ё давом медиҳад. Воқеан ҳам, нақлиёти автомобилӣ алоқаҳои миёни марказҳои маъмурӣ, шаҳрҳо, истгоҳҳои роҳи оҳан, фурудгоҳҳо таъмин намуда, ҳамин тариқ вазифаҳои иҷтимоӣ-коммуникатсиониро ба иҷро мерасонад. Вазни асосии боркашонии дохилӣ ва берунаи маҳсулоти кишоварзӣ ва дигар молу амвол дар мамлакат, бештар ба нақлиёти автомобилӣ рост меояд. Суръати баланди вай ва сифати қулайи он аст, ки дар мамлакат беш аз 80% боркашонии мусофирбарӣ ба ихтиёри онҳост. Дар панҷ соли охир боркашонии нақлиёти автомобилӣ соҳибкорон беш аз 2 маротиба боло рафтааст.

Афзудани ҳаҷми боркашонӣ ва мусофирбарӣ дар кишвар самараҳои аввалини бунё-

ди шохроҳҳо мебошад. Ниёз ба роҳкушоӣ ва аз ин лиҳоз маблағгузорӣ дар ин самт боз ҳам боло меравад. Зеро ки талаботи мардум ба мошинҳои сабукрави шахсӣ сол аз сол афзуда истодааст ва ин талаботи самаранок раванди пешниҳоди роҳкушоӣҳои навро ангезиш медиҳад. Солҳои охир дар мамлакат ба ҳазор нафар аҳоли беш аз 50 автомобили шахсӣ рост омадааст, ки он нисбат ба соли 2005 беш аз 2,2 маротиба зиёд шудааст. Дар вилояти Суғд ва шаҳри Душанбе ин нишондиҳанда хеле баланд буда, мувофиқан 60 ва 70 адад ба 1000 нафар аҳоли рост меояд, ки онҳо низ 2,6 маротиба афзудааст. Дар дигар манотиқи кишвар низ сатҳи болоравии теҷдоди онҳо ба ҳазор нафар аҳоли беш аз 2 маротиба роҳҳои ташкил медиҳад. Ин нишондиҳандаҳо на танҳо ободии рӯзгори мардум, баландшавии даромади пулии оноҳоро инъикос менамояд, балки сарчашмаи бархе намуноҳои андоз (андози воситаҳои нақлиёт, роҳ, амвол ва ғ.) маблағгузорӣ ба фондҳои сугуртавӣ, сармоягузорӣ дар масоили роҳкушоӣ-ву таҷдиди роҳҳо ҳам мебошанд. Пайвастигард бо бунёди роҳҳои замонавӣ афзудани ҳосилнокии меҳнат, болоравии рақобатпазирии молу хизматҳои ватанӣ аз ҳисоби паст кардани арзиши аслии маҳсулоти ниҳонӣ ва фароҳамии шароит барои зудҳаракатии (мобилности) аҳоли таъмин мегардад. Бояд таъкид кард, ки пайвастигард бо рушди шабакаҳои роҳ ҳамзамон, самарои занҷирӣ барои инкишофи дигар соҳаҳои рӯи майдон меояд. Масалан, инкишофи муносибатҳои бозорӣ дар соҳаи кишоварзӣ, яъне пешниҳоди истеъмолгар намудани ганҷи деҳқон бо туфайли бозор, аслан бо нақлиёти автомобилӣ сурат мегардад ва аз ин лиҳоз нақши роҳҳо низ хеле бузург аст, ки дар поён ҳарф хоҳем зад. Шохроҳҳо, ки имрӯз таҷдиду бунёд шудаанд, дар атрофи худ ташкили чандин инфрасохтори истеҳсолий-иҷтимоӣ ва тичоратиро ба мисли мағозаву ошхонаҳо, меҳмонхонаву истгоҳҳо, воситаҳои алоқа, ёрии техникӣ таъмир, бозорчаҳо ва ғ., ки аслан барои мусофирони роҳ равона шудааст, мусоидат кардааст. Яъне, дар ин раванд шугљнокии аҳоли, густариши инфрасохторҳои мухталиф ва ҳамин тариқ бунёди арзиши нав, афзудани даромади аҳоливу миллӣ ва маҷмӯи маҳсулоти дохилии кишвар сурат мегардад.

Фаъолияти корхонаҳои саноатӣ (корхонаҳои истихроҷи маъданҳои кӯҳӣ, коркарди ашёву маҳсулоти кишоварзӣ ва ғ.) ва дигар соҳаҳои иқтисодиву иҷтимоӣ (кишоварзӣ, хизмати маишӣ, муассисаҳои таъиноти иҷтимоӣ ва ғ.) ноҳияҳову ҷамоатҳое, ки дар атрофи ин шохроҳҳо воқеанд ва ё ба он пайвасти шудаанд, нерӯи тоза мегардад ва дар ин раванд сатҳи неқӯаҳволии хонаводаҳо, умуман аҳолии ин манотиқ боло меравад. Илова бар

ин, хусусияти инкишофи нақлиёти автомобилӣ мусоид дар он аст, ки вай барои мамлакатамон алоқаҳои иқтисодӣ-тиҷоратӣ ва дигар самтҳои иҷтимоӣ-иқтисодии берунаро ба иҷро мерасонад. Бинобар он дар соли гузашта "ба маблағи беш аз 70 миллион сомонӣ таъмири таҷдиди роҳҳои байнишаҳру ноҳияҳо ва ҷамоатҳои деҳот ба масофаи 324 километр ба анҷом расида, ғайр аз ин, аз ҳисоби Фонди эҳтиётии Президенти мамлакат дар 21 шаҳру ноҳияи кишвар 81 километр роҳҳои байнишаҳрӣ ба маблағи 90 миллион сомонӣ азнавсозиву таъмир шудаанд". Ҷавобгӯи набудани роҳҳо ба меъёрҳои ҷаҳонӣ ва фарсудави парки автомобилҳои мухталиф, бахусус истифодаи умум, паст будани қобилияти боркашониву мусофирбарии онҳо дар солҳои 90-ум талаботи иқтисодӣ-иҷтимоӣ кишварро қонеъ гардонидани наметавонист. Бо ин сабабҳо бехатарии боркашониву мусофирбарӣ хеле дар сатҳи паст қарор дошт. Ҳарчанд, баробари бунёди роҳҳои замонавӣ тадриҷан таркиби паркҳои автомобилӣ сифатан навагашт ва нуфузи автомобилҳои замонавӣ дар бахшҳои хусусӣ ва корхонаҳои мухталифи саноативу тиҷоратӣ афзуд, таъсиргардиву фаъолияти корхонаҳои махсус нақлиётӣ, ки хизматҳои боркашониву мусофирбариро пешниҳод менамоянд, рушд дорад, аммо боз муаммоҳои навагашт шудааст. Бинобар он, суратгирии фарсудави маънавии воситаҳои нақлиёт дар замони мусоир нарасидани захираҳои молиявиро барои азнавкунии парки мошинҳо ва ба даст овардани техникаи навагашт эҷод менамояд. Ҳамзамон, дар сатҳи зарурӣ мавҷуд набудани инфрасохторҳои низоми роҳу нақлиёт - заминаҳои хизматрасонии тармиму таъмири ва мутахассисони ватанӣ дар аксари корхонаҳои нақлиётиву хоҷагии роҳ ва Марказҳои хизматрасонии тармим, таъмири техника, андешидани тадбирҳои ташкиливу-техникӣ ва иқтисодӣ-молиявиро талаб менамояд. Яъне, масъалаи тақими инфрасохторҳои низоми роҳу нақлиёти кишвар мутобик бо бунёди низоми нави роҳсозӣ, ки вобаста бо меъёри

байналмилалӣ ташаққули ёфтааст, ба миён омадааст.

Самаранокии фаъолияти низоми коммуникатсионӣ ва хоҷагии роҳҳо дар шароити иқтисоди бозорӣ идораи оқилона ва хоҷагидорӣ он муайян менамояд. Воқеан ҳам, рушди шохроҳҳо ва пайвастигардии он ба шохроҳҳои байналмилалӣ дар ҳудуди кишвар ва фаъолияти самаранокии он истифода аз воқеагардии вазъи иқтисодӣ-ҷуғрофӣ он барои бунёди шабакаҳои муштараки байналмилалиро тақозо дошт, ки ин кор тадриҷан рӯи майдон омад ва мамлакатамон ба кишвари транзитӣ табдил ёфта истодааст. Дар ин рост суръатгирии равандҳои интеграсионии зарурати ҳамҷурӣ ва наздикшавии низоми идораи хоҷагии роҳ ва созиши тарафайни сиёсати иқтисодиро доир ба рушди самаранокии шохроҳҳои автомобилгарди миёни давлатҳо ба вуқӯ омадааст. Аз ин лиҳоз таҳлили таҷрибаи идораи хоҷагии роҳ ва заминаҳои ниҳодии он шаҳодат медиҳад, ки таъмини сиёсати роҳсозиву роҳкушоии муштараки кишварҳо бояд густариш ёбад, ҳамҷурӣ аслҳои заминавии ташаққули низоми идора ва фишангҳои амалигардии лоиҳаҳо таъмин гардад. Ин равандҳои корҳои глобализатсия ва давраи гузариши мамлакат тақозо дорад. Бино бар он, дар Паёми Президенти мамлакат "бори дигар роҳбарони вазорату идораҳои дахлдор ва мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии вилоятҳо ва шаҳру ноҳияҳоро таъкид намуданд, ки ба масъалаи вуқӯ бахшидани корҳои таъмири таҷдиди роҳҳои дохилишаҳриву байниноҳиявӣ, байни ҷамоатҳову деҳаҳо ва дигар маҳалҳои аҳолинишин эътибори доимӣ диҳанд". Зеро, нерӯ бахшидани самти беамалони концентратсияи муштараки роҳандозӣ кардани фаъолияти хоҷагии роҳ, ки ба меъёрҳои байналмилалӣ ҷавобгӯи бошад, талаботи замони имрӯз аст.

Б. МУЗАФФАРОВ,
мудири кафедраи таҳлили
иқтисодии Дошишқадаи молия ва
иқтисоди Тоҷикистон

(Аввалин
дар шумораи гузашта)

КОБИЛ ба зикр аст, ки умуман дар таърихи сиёсии Афғонистон "ҳизби расмӣ коммунистӣ" ба маънои аслии ва классикии он ҳеҷ вақт вучуд нашофт, лекин рақибони дохилии Нурмуҳаммад Тарақӣ ва вазирони ахбори оммаи ҷаҳонӣ Инқилоби Саврро, ки дар моҳи апрели (саври) соли 1978 пирӯз шуда буд, ҳамчун "кудатой коммунистӣ" қаламдод мекарданд. Дар асл бошад, сабаби асосии инқилоби мазкур таҳаввулот дар кишвар, ба вучуд овардани пешравиҳои иқтисодӣ ва иҷтимоӣ, маҳви бесаводӣ, шикасти ҷаҳолату ақибмондагӣ, муборизоти синфӣ, ба роҳ андохтани шиорҳои зидди империалистӣ ва пуштибонӣ аз роҳҳои низомӣ

ҷоҳилияту беҳабарии мардум аз асли мақсади "Инқилоби Савр", нақшаҳои стратегии тарҳрезӣшудаи Америка ва кишварҳои минтақаи Европа, инчунин ба ҷиноҳҳои "Халқ"-у "Парчам" ҷудо шудани Ҳизби халқии демократии Афғонистон хеле бориз буд. Ҳамин буд, ки даъвоҳои бо ном "муҷоҳидони афғонӣ" дар хусуси он ки гӯё "ҳукумати коммунистӣ" дар Кобул озодиҳои динии мардумро маҳдуд сохтааст, дар амал тасдиқ нашуда буданд. Барои мисол баъд аз якум соли пирӯзии Инқилоби Савр маҷаллаи консервативии Британия "Иқтисодчӣ" ("Экономист") ба таърихи 11.09. 1979 хабар дод, ки дар Афғонистон "барои фаъолияти динии мардум ҳеҷ маҳдудиятҳо вучуд надоранд". Ҳатто рӯзномаи "Нью-Йорк таймс" аз 13.04. 1979 дар

ТАЪСИРИ ГЕОПОЛИТИКА

БА ОСИЁИ ҶАНАУБӢ ВА ПАЁМАДҲОИ ОН

давлатдорӣ ва модели кишварҳо чун Куба, Кореяи Шимолӣ ва ғайра буд. Ба қавли корманди Институти трансмиллии либералии Амстердам, сиёсатшинос англис Фред Холлидей (Fred Halliday) Ҳизби халқии демократии Афғонистон ба Иттиҳоди Шӯравӣ ҳамчун ягона манбаи бозътимоди модернизатсияи ин кишвари ақибмондаи асримиёнагӣ менигарист.

Ҳадаф аз мисолҳои овардашуда аз он иборат аст, ки дар соли 1978 дар Афғонистон ҳеҷ гуна "инқилоби коммунистӣ" пирӯз нагардида буд ва ҳеҷ кадом аз аъзои Ҳизби халқии демократии Афғонистон худро коммунист наменомиданд. Болотар аз ин онҳо ҳеҷ гуна "атеизми ҷанговар"-ро вориди Афғонистон насохта буданд. Ҳизби халқии демократии Афғонистон ҳеҷ гуна фишору таҳдид ба сари рӯҳониёну диндорон ва умуман ҷойгоҳу мақоми дин дар ин кишвар наоварда буданд. Роҳбарияти давлати нав ва аъзои Ҳизби халқии демократии Афғонистон шахсонӣ хеле бофарҳангу тарбиятёфта ва таълимдидаву дорой таҷрубаи бузурги маъмурий ва идорӣ буда, ба ҷуз аз пешравӣ ва тараққиёти кишвар ва беҳбудӣ бахшидан ба зиндагии қашшоқонаи мардум, дигар ҳеҷ нақшаеро дар сар намепарвариданд. Вале Америка тавонист тавассути гурӯҳи ифротгарои Гулбиддини Ҳикматёр ва боз чанд гурӯҳҳои дигар дар байни мардум тухми нафрату адоватро нисбат ба таҳаввулоти иқтисодӣ ва иҷтимоӣ бикоранд. Бар Ҳадамоти ҷосусии ин кишвар мӯяссар гашт бо истифода аз дину ҷаҳолату асримиёнагӣ бо тақия ба ифротгароён, аввалин гурӯҳҳои зидди давлатиро бо ҳам муттаҳид созад. Дар барангехтани нахустин низоъҳои нақши диндорон, нодонӣ ва

ҳамон давра навишта буд, ки масъалаҳои динӣ "аз ҷониби баъзе афғонҳо ба роҳ монда шуданд, ки дар асл дар муқобили нақшаҳои Тарақӣ доир ба масъалаи ислоҳоти арзӣ ва дигар тағйирот дар ин ҷомеаи феодали қарор доранд".

Қисмати аъзамӣ рӯҳониёни мусулмони Афғонистон заминдорони бой ва бадавлат буданд ва ба қавли хабарнигори "Би-би-си", (16.04.1979), ки ҷаҳор моҳ бо муҳолифони ҳукумати Нурмуҳаммад Тарақӣ буд, барои он мубориза мебаранд, ки низомӣ феодали худро нигоҳ дошта, роҳи ислоҳоти ҷаҳоронаи ҳукуматро гиранд, зеро ин ислоҳот хусусияти зидди феодали доранд. Ба ибораи дигар аслан ҳеҷ гуна «ҷиҳод» ба ҷуз аз мубори-

аслан вобаста ба интиқоли нафт аз Халиҷи Форс буд. Чунин бархӯрд дар қисмати ҷануб аз тарафи Покистон ва ҳукумати ин кишвар низ сурат гирифта буд, зеро роҳбарияти Покистон дар "симои давлати инқилобии Афғонистон қувваи таҳдидгар, душман ва тавсияталабу таҷовузгарро меид". Бо ибораи дигар ҳукуматдорони Покистон дар тарси он буданд, ки дар кишвари онҳо низ инқилоби мардумӣ пирӯз хоҳад шуд, зеро ин як раванди нави давлатсозӣ дар кишварҳои Шарқи Наздик ва Миёна ба шумор мерафт. Собиқ сафири Америка дар Афғонистон ин сару садоҳоро ҳамчун қисмате аз нақшаи "тадриҷан маҳдуд сохтани газамборҳои Эрон ва минтақаҳои нафтхези Шарқи Назди-

зидди коммунистӣ доштанд, бо як бовариву эътиқод таъкид мекарданд, ки онҳо пеши роҳи Иттиҳоди Шӯравӣ ва "афғонҳои бозичаи дасти онҳоро" саривақт боздоштанд, дар ғайри он маълум набуд, ки силсилаи "инқилобҳои коммунистӣ" дар саросари Шарқ ба вучуд меомад.

Кишварҳои мазкур расман ба роҳбарияти Иттиҳоди Шӯравӣ ихтор доданд, ки мушовирони низомӣ, ки дар Афғонистон ба Вазорати дифоъ ва сохторҳои он барои тайёр кардани кадрҳои миллӣ кӯмак мекарданд, бояд аз иштирок дар ҷанги шахрвандӣ даст кашанд. Чунин ихтаре, ки дар моҳи августи соли 1979 аз ҷониби намоёнҳои Департаменти давлатии Америка Ҳеддинг Картер садо дод, мисоли дигари густохонаи Вашингтон нисбат ба масъалаи Афғонистон маҳсуб мегафт. Ба қавли Ҳеддинг Картер "мо интизори онро дорем, ки усули муҳолима накардан ба қорҳои дохилии минтақа аз тамоми ҷонибҳо, аз он ҷумла Иттиҳоди Шӯравӣ риоя карда шавад".

Ин изҳорот дар замоне садо дод, ки Иттиҳоди Шӯравӣ Ҳадамоти марказии ҷосусии Америкаро барои мусаллаҳ сохтани гурезаҳо ва муҷоҳирони афғонӣ дар Покистон муттаҳам карда буд. Ҳукумати Афғонистон бошад, дар навбати худ Покистону Эронро барои кӯмакшавӣ ба чирикҳои (партизанҳои) афғон ва ҳатто вайрон кардани сарҳадот ба мақсади ширкат дар амалиётҳои ҷангӣ гунаҳор медонист. Ба хусус дар ҳамин давра Ҳукумати Покистон майлони худро ба сӯи исломи суннатӣ хеле зиёд карда буд. Дар робита ба ин Ҳукумати Афғонистон онро ба "таассубгарой" айбдор кард. Дар моҳи январӣ соли 1979 баъд аз сарнагун кардани шоҳи Эрон дар ин кишвар низ давлати

ти исломӣ таъсис ёфт, лекин дар фарқият аз муборизони бунёдгарои афғон, аз бунёдгароёни эронӣ дар Фарб ҳамчун "террористҳо", "ультраконсерваторҳо" ва "зидди демократия" ном мебарданд.

Аз нимаи дуввуми соли 1978 авзои сиёсӣ дар Афғонистон ба тадриҷ муташанниҷ гашта, бунёдгароёни зиёде ба хоки Покистон раҳти сафар бастанд. Дар ин кишвар ба онҳо мушовирони америкаӣ барои муқовимат ба муқобили давлати ҷаҳиди Афғонистон дарс медоданд. Дар охири ҳамин сол ва дар аввалҳои соли 1979 авзоъ дар сарҳадот бо Покистон ва Эрон чандон хуб набуд, зеро гурӯҳҳои тундгарои дарсирифтаи афғонӣ вориди минтақаҳои назди-сарҳадӣ шуда, даст ба таҳрибкорӣ мезаданд. Эмиссарони онҳо дар пойтахти кишвар шаҳри Кобул ва маркази виллоёту вулусволиҳо дар шакли пинҳонӣ ба таблиғоти васеъ ва густурдаи зидди ҳукумати инқилобӣ даст зада, аз ҷисби заминдорони калон ва дигар табақаҳои доро сафҳои муборизони худро зиёд мекарданд.

Бо истифода аз имконоти ба вучуд омада ва бо кӯмаку дастгирии Ҳадамоти марказии ҷосусии Америка баъзе "унсурҳои бегона" дар сафҳои Ҳизби халқии демократии Афғонистон роҳ ёфта, барои дар муқобили ҳам қарор додани ҷиноҳҳои "Халқ" ва "Парчам" фаъолияти таҳрибкорона мебарданд. Ҳафизуллоҳ Амин, ки муовини Нурмуҳаммад Тарақиро бар дӯш дошт, дар ҳалқаи ҷонибдорони худ нисбат ба Н.Тарақӣ овозаҳои ғаразнок ва дурӯғро ба хоҳири шикасти обрӯ ва ҷойгоҳу мақоми Сарвари инқилоб паҳн мекард.

Давом дорад.

Абдулвоҳид ШАМОЛОВ

Дар барангехтани нахустин низоъҳои нақши диндорон, нодонӣ ва ҷоҳилияту беҳабарии мардум аз асли мақсади "Инқилоби Савр", нақшаҳои стратегии тарҳрезӣшудаи Америка ва кишварҳои минтақаи Европа, инчунин ба ҷиноҳҳои "Халқ"-у "Парчам" ҷудо шудани Ҳизби халқии демократии Афғонистон хеле бориз буд. Ҳамин буд, ки даъвоҳои бо ном "муҷоҳидони афғонӣ" дар хусуси он ки гӯё "ҳукумати коммунистӣ" дар Кобул озодиҳои динии мардумро маҳдуд сохтааст, дар амал тасдиқ нашуда буданд.

заи байни арзишҳои суннативу анъанавӣ ва давлати нави модерн, ки аз ҷониби Ҳизби халқии демократии Афғонистон ва роҳбарии ислоҳотталаби он шоиру сиёсатмадори бузурги афғон Нурмуҳаммад Тарақӣ пешниҳод шуда буд, дигар чизе дар Афғонистон набуд.

Хосатан баъд аз Инқилоби Савр аз ҷониби ҳукумати шоҳи Эрон дар байни кишварҳои Фарб сару садоҳо баланд шуд, ки он

ку Миёна" меид. Вале ҳеҷ кадом аз ин пешбиниҳои таҳлилгарон ва сиёсатмадорони кишварҳои зикршуда ҷомаи амал напӯшиданд ва ҳеҷ далелу бурҳоне барои исботи онҳо вучуд нашофт, зеро дар воқеъ давлати мардумсолори Афғонистон давлати хатарзоя набуд ва ба ҳеҷ як аз кишварҳои ҳамсоя таҳдид намекард. Аммо сиёсатмадорони минтақаи ва пуштибонҳои худхоҳони онҳо, ки андешаи

Чумхурии Тоҷикистон стратегияи рушдро барои 15 соли оянда таҳия намудааст, ки дар сурати иҷро он то соли 2030 бояд мамлакат аз давлати "рӯ ба рушд" ба кишвари "дар ҳоли рушд" табдил ёбад. Ҳамчуноне коршиносон пешбинӣ менамоянд, дар сурати қабул шудани ин ҳуҷҷат Чумхурии Тоҷикистон тайн 15 соли оянда барои расидан ба 4 ҳадафи стратегӣ: таъмини истиклолияти энергетикӣ, рушди имкониятҳои коммуникатсионӣ, таъмини амнияти озуқавориву гизо ва ниҳоят вусъатдиҳии шугли пурмахсул талош хоҳад кард. Раддабандии ин ҳадафҳо то соли 2030 дар се давра: аз соли 2016 то 2020, аз соли 2021 то 2025 ва аз соли 2026 то 2030 дар назар дошта мешавад.

Ин дар ҳолат, ки дар аксари кишварҳои ҷаҳон бухрони шадиди иқтисодӣ идома дошта, ҷангу нооромӣ дар ҷаҳон кишвар, пасти рафтани арзиши нафту дучори ҳуҷҷат шудани сиёсати пешгирифти Федератсияи Русия чун шароити стратегияи Тоҷикистон бо давлатҳои Аврупои ИМА ба иқтисоди мо бетаъсир буда наметавонад. Вазъи иқтисодиву иҷтимоии ҷаҳон дар соли ҷорӣ ва солҳои минбаъда ҷӣ гуна мешавад, суоле буд, ки аз коршиносии масоили иқтисодӣ, доктори илмҳои иқтисодӣ, муовини директори Институти иқтисодиёт ва демографияи Академияи илмҳои Аббор Мирсаидов пурсон шудем.

- Доир ба сатҳи рушди иқтисодии солҳои 2016 ва 2017-и кишварҳои ҷаҳон назарҳои гуногун вучуд дорад. Вале яқин аст, ки дар сурати наандешидани ҷараҳи таъҷили иқтисодиёти замони муосир бо бухрони шадид рӯ ба рӯ хоҳад шуд. Чумхурии Тоҷикистон чун ҷузъи таркибии ҷаҳони муосир ва субъекти комилхуқуқи муносибатҳои байналмилалӣ аз ин раванд дар канор нест. Тавре соли равон дар Паёми Пешвои миллат, Президенти Чумхурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба Маҷлиси Олӣ таъкид шудааст, вазъи ҷаҳони муосир торафт мураккаб шуда, моҳият ва самти маҷмӯи муносибатҳои ҷаҳонӣ, ки аз бархӯрди манфиатҳои кишварҳои абарқудрат бармеояд, дар рақобати шадид қарор гирифтааст. Метавон гуфт, ки сиёсат ва монополияҳои сиёсӣ ба ноустувории иқтисоди ҷаҳонӣ ва кишварҳои алоҳида суръат бахшидааст.

Коршиносони институтҳои бузурги молиявии ҷаҳонӣ ба мисли Хазинаи байналмилалӣ асър, Бонки ҷаҳонӣ ва амсоли онҳо оид ба дурнамои рушди иқтисоди ҷаҳон, бахусус дар солҳои 2016-2017 назари ноустувор доранд. Дар маърузаи Хазинаи байналмилалӣ асър - "Дурнамои рушди иқтисоди ҷаҳон" арзёбии рушди иқтисодиёти ҷаҳонро дар солҳои 2016 ва 2017 дар сатҳи 0,2% пасти нишон медиҳад. Коршиносони ин ташкилот рушди ММД-и ҷаҳонро дар соли 2016 - 3,4%, соли 2017 3,6% арзёбӣ намуданд. Мебинем, ки рушди иқтисодӣ дар як сатҳи муайян нигоҳ дошта шудаасту афзоиши назаррас нест. Эҳтимолия-

ти дараҷаи рушди иқтисодии давлатҳои мутараққиро дар сатҳи - 2,4%, Иттиҳоди Аврупо - 1,7 - 2,7% ва мамлакатҳои рӯ ба тараққиниҳодаро - 4,7% баҳо доданд. Барои давлатҳои ИДМ бошад, дараҷаи рушд 2,3 - 3,2% нишон дода шудааст. Новобаста аз ин қайд мешавад, ки солҳои 2016-2017 ММД-и ҷаҳонӣ нисбат ба соли 2015 афзоиш дорад, аммо рушди ҷаҳонӣ заиф ва нобаробар аст. Коршиносон ин тамоилро бо ҳавфи бозори рӯ ба инкишофдошта алоқаманд менамоянд. Ба ақидаи онҳо рушди иқтисодиёти Чин бетағйир монда, иқтисодиёти Русия нисбат ба соли 2015 тағйир меёбад. Бонки ҷаҳонӣ ҳанӯз дар тирамоҳи соли 2015 дар маърузаи худ оид ба иқтисодиёти То-

пешбинӣ намудааст, ки нисбат ба дигар давлатҳо хеле баланд аст. Пешгӯиҳои онҳо дар сатҳи 4,8 - 5% заминаи минималӣ барои муайян намудани дурнамои рушди мамлакат мебошад. Азбаски имкониятҳои рушди кишварамонро бештар коршиносони ватанӣ ва масъулони мақомоти давлатии бахши иқтисодии мамлакат нисбат ба коршиносону ниҳодҳои беруна аимқтар медонанд, бинобар ин пешбинӣ намудан дар сатҳи 7% заминаҳои воқеӣ дорад. Мамлақати мо бояд имкониятҳои иқтисодии азхуднашудаи худро истифода барад ва бозори дохилии худро ғани гардонад. Воқеан, агар ба таркиби ММД назар намоем, солҳои охир тамоили афзоиши қисми молиии он, ки доир ба рушди бахши воқеии иқтисо-

дигар самтҳои бахши иҷтимоӣ дар беҳдошти низоми ҷомеа равона шудааст, ки рӯ ба рушди устувор дорад.

Имрӯз ҳукумати мамлакат тамоили стратегияи худро ба саноатикунони иқтисодиёт ва афзун намудани истеҳсоли маҳсулоти воридоти ивазкунанда равона намудааст. Силсилакорхонаҳои саноатӣ, ки солҳои охир таъсис ёфтаанд, омили рушди иқтисодии солҳои 2016-2017 хоҳанд гашт. Бояд таъкид намуд, барои татбиқи ҳадафи саноатикунони иқтисодиёти мамлакат модели рушди иқтисодиёти воридотивазкунанда, ки ҳамзамон барои баланд бардоштани иқтисодии содиротии мамлакат таъсир мегузорад, ниҳоди муҳим аст ва тақозои замони имрӯзи кишвар мебошад.

ИҚТИСОДИ ҶАҶОН БА ТАҶАВВУЛОТ НИЁЗ ДОРАД

ҷикистон, рушди иқтисоди кишвари моро соли 2016 - 4,8% ва соли 2017 бошад, дар сатҳи 5,5% арзёбӣ намуда буд. Умуман коршиносони ин ниҳодҳои бузурги ҷаҳонӣ рушди иқтисоди ҷаҳонро дар соли 2016 ва 2017 бо саҳми рушди иқтисодии мамлакатҳои мутараққӣ пайвасти менамоянд: ин тамоил, ба назари мо, ба манфиати рушди тамоми мамлакатҳои ҷаҳон аст, аз он ҷумла барои кишвари мо.

- Соли 2016 ва солҳои минбаъда рушди иқтисоди Тоҷикистон ба андешаи Шумо ҷӣ тавр арзёбӣ мешавад?

- Дар ин маврид, дар навбати аввал моҳияти рушд ва инкишофро бояд фарқ намуд. Мафҳуми "рушд" афзоиши андоза ва ё ҳаҷми низоми иқтисодиро ифода мекунад. Мафҳуми "инкишоф" бошад, тамоилу ҳаракатро ба беҳшавии вазъи низоми ҷомеа, неқӯҳволии мардум ифода менамояд. Бинобар ин мафҳуми инкишоф на афзоиши андоза ва ё ҳаҷм, балки амалишавии имконияти нухфтаи низоми ҷомеаро дар бар мегирад. Азбаски нишондиҳандаи ММД инкишофи низоми иқтисодиёт ва ҷомеаро комилан ифода карда наметавонад, ин дар илми иқтисодӣ мафҳуми "рушди софи иқтисодӣ"ро ворид намудаанд, ки он инкишофи низоми ҷомеа ва иқтисодиётро ифода менамояд.

Рушди иқтисодӣ дар соли 2016 дар сатҳи 7% пешбинӣ шудааст, ки ин ба воқеият наздик аст. Чун, аввалан ниҳодҳои молиявии байналмилалӣ - Хазинаи байналмилалӣ асър, Бонки ҷаҳонӣ, Бонки рушди Осиё сатҳи рушди кишварҳои рӯ ба тараққиниҳода ва ё кишварҳоро, ки дар роҳи ташаққулу рушди бозор қарор доранд, то сатҳи 5%

диёт шаҳодат медиҳанд, дида мешавад. Масалан, дар давраи солҳои 2009 - 2014 истеҳсоли мол дар таркиби ММД беш аз 2,6 маротиба афзуда, вазни қиёсии он беш аз 45,5%-ро ташкил намудааст. Ин рақамҳои расмӣ омӯрӣ шаҳодат медиҳад, ки солҳои охир сатҳи рушди истеҳсоли мол нисбат ба рушду вазни қиёсии соҳаҳои хизматрасонӣ пеш рафтааст. Ин тамоили мусбӣ дар ғани гардонидани бозори дохилӣ бо мол ва ё маҳсулоти ватанӣ мебошад. Дар ин давра дар таркиби ММД истеҳсоли молҳои саноатӣ 2,2 маротиба, маҳсулоти соҳаҳои кишоварзӣ беш аз 3 маротиба ва сохтмон 2,55 маротиба афзудааст. Нақши нақлиёт, алоқа дар истеҳсоли ММД низ 3,4 маротиба афзудааст. Ҷаҳми хизмати давлатӣ ва

- Зимни суҳбат Шумо дар бораи тағйирёбӣ, ноустувории иқтисодиёти ҷаҳон, ки ба қонуниятҳои инкишофи замони муосир табдил ёфтааст, ҳарф задед. Дар ин маҷро кишвари мо дар кадом сатҳ қарор дорад?

- Бале, иқтисоди ҷаҳон дар ҳоли тағйирёбӣ ва ноустуворӣ қарор дорад, ки ин сабаби бухрони иқтисодӣ ҳам гаштааст. Мафҳуми тағйирёбандагӣ ва ё истикрори иқтисодиёт (нестабильность) сифати бунёдии тамоми типҳои иқтисодиёт мебошад. Дар ҳама ҳолат ҷузъҳои ҷудоғонаи иқтисодиёт дар тағйирёбӣ ҳаст ва маҳз ҳамина сифати бунёдӣ омили рушди иқтисодиёт мебошад. Имрӯз Чин бо истифода аз вазъи бухрони ҷаҳонӣ пайвасти ба омӯзиши равандҳои тағйирёбии иқтисодиёт сиёсати иқтисодии худро дигаргун карда, онро зери низоми идораи иқтисодиёт қарор додааст. Албатта дар ин маврид, дар аввал рушди иқтисодӣ хоҳиш меёбад, аммо минбаъд сифати нави инкишоф ва рушди нисбатан дарозмуддатро замина мегузорад. Дар мамлақати мо тағйирёбии трансформатсионӣ, ки барои пайдории низоми нави иқтисодӣ замина гузоштааст, баръало аён ҳаст. Сифати иқтисоди имрӯзи мо аз сифати иқтисодии солҳои 2000-ум, куллан фарқ дорад ва ин сифати нави маҳсули тағйирёбии мунтазами сохторҳои иқтисодӣ ва муносибатҳои иқтисодиву иҷтимоӣ мебошад.

Аксари коршиносон сифати зудтағйирёбии иқтисодиро хоси кишварҳои мутараққӣ дониста, ноустувориро хоси давлатҳои рӯ ба тариққиефта ва кишварҳои иқтисодиашон заиф мепиндоранд. Албатта, ноустуворӣ дар иқтисодиёти кишвари мо ҷой дорад. Масалан, дар тижорати байналмилалӣ, савдои беруна ҳаҷми воридот дар соли 2014 81,5% -ро ташкил додааст. Соли 2008 ин нишондиҳанда 70,5% буд. Пас мебинем, ки иқтисодиёти мо кулли лаппишҳо ва ё зарбаҳои иқтисоди ҷаҳониро зуд қабул менамояд. Ҳамина гуна омили ноустувориро дар маблағи ирсолнамудаи муҳоҷирони меҳнатӣ ҳис кардан мумкин аст.

Хулоса, иқтисоди замони муосир низоми мураккаб асту таҳлили амиқро тақозо менамояд. Аз ин лиҳоз, мо бояд на танҳо равандҳои гуногуни иқтисодиёти миллии худро, балки вазъи иқтисоди ҷаҳонро амиқ дарк намуда, таносуби оқилонаи иқтисоди миллии ва иқтисоди ҷаҳонро муайян намоем. Имрӯз муассисаҳои илмӣи ватанӣ, ки дар тадқиқоти муносибатҳои иқтисодӣ машғуланду асоси ғоявӣ ва илмӣи стратегияҳои давлатиро муайян менамоянд, мебошад дар пайвастигиҳои зиҷ фаъолият бурда, ба яқ ниҳоди томи илмӣ табдил ёбанд.

Мусоҳиб Маъруфи БОБОРАҶАБ

Хабари гӯшношуниди худкушии як ҷавонзани 21-сола, ки бо тифли навзодаш худро ба дарёи Кофарниҳон андохтааст аҳли ҷомеа, хоса таҳлилгарону равоншиносонро нигарон кардааст.

Худкушӣ зухуротест, ки чӣ аз тарафи дин ва чӣ аз тарафи ҷомеа маҳкум мешавад. Ҳарчанд дар гузашта ҳам ҳодисаҳои худкушӣ вучуд дошт, аммо бо фарзандон худро ба дарё андохтани модарон тамоюли навест, ки давоми бештар аз як соли охир қаҳор ҳолат модарон қасди ҷони худ ва фарзандонашонро кардаанд.

Ориф Нозимов, котиби матбуоти Кумитаи ҳолатҳои фавқулодда ва мудофиаи граждании назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи худкушии Манфтуна Раҳимова иттилоъ дода мегӯяд ин ҷавонзани 21-сола, ки дар ноҳияи Файзобод ба шавҳар баромадааст, ба шаҳри Ваҳдат хонаи падараш ба меҳмонӣ омада, рӯзи 2-юми апрели соли равон, соати 7:50 дақиқа, бо писарчаи шашмоҳааш худро ба дарёи Кофарниҳон андохтааст, ки дар натиҷа ҳар ду ҳалок шудаанд. Ӯ мегӯяд, наҷотдиҳандагон ҷасади ин модарро пас аз 3 соати сар задани ҳодиса аз ҳудуди деҳаи Мавлоноӣ ноҳияи Рӯдакӣ пайдо кардаанд. Вале ҷасади кӯдак то ҳол дарёфт нагардидааст. Ба гуфтаи вай оби дарёи Кофарниҳон дар ҳудудҳои Қубодиёну Шаҳритӯс камтар мешавад ва имкони ёфт гардидани ҷасад дар он ҷо вучуд дорад.

Дар ибтидои моҳи феврари соли равон Зухро Маҳмуродова, ҷавонзани 25-солаи сокини Норак худ ва қаҳор фарзандашро ба дарёи Вахш андохт, ки дар натиҷа ҳама ба ҳалокат расиданд. Мисли ин, моҳи сентябри соли 2015 Саломат Пирова, сокини 23-солаи ноҳияи Вахш бо се тифлаш қасди худкушӣ кард. Вай худро бо се фарзандонаш ба дарё андохт, ки дар натиҷа модар наҷот ёфт, вале фарзандонаш аз даст рафтанд. Айнан бо чунин шева моҳи июли соли гузашта Парвина Абдуллоева, сокини ноҳияи Ёвон низ бо 3 тифлаш худро ба дарё андохт, ки дар ин ҳодиса кӯдакони фавтиданду модар зинда аз об берун шуд.

Дар пайи ҳодисаҳои худкушии ҷавонзанҳо миёни аҳли ҷомеа назару андешаҳо мухталифанд. Нафароне ҳастанд, ки сабаби ба чунин амали зишт даст задани одамро дар фақру нобасомониҳои рӯзгор мебинанд ва бархе иҷрои ин амалро оқибати бемориҳои рӯҳӣ арзёбӣ мекунанд.

ХУДКУШӢ

МЕТАВОНАД ОҚИБАТИ БЕМОРИ БОШАД

ТАҲЛИЛГАР **Марям Давлатова** бар ин назар аст, ки бемории рӯҳӣ беморие нест, ки онро пинҳон карда шавад. Ӯ мегӯяд, ин беморӣ нишонаҳои хоси худро дорад ва ҳамаи атрофиён нишонаҳои онро эҳсос мекунанд. Чизи дигаре, ки одамро ба ҳолати рӯҳафтадагӣ гирифта мекунанд ва ӯ аз ҳамин ҳолат роҳи раҳонро намеёбад ҷомеа ва муҳити атроф аст. Дар ин ҷо бояд як нуқтаро зикр кард, ки табиати инсонҳо гуногун аст,

ЗИНДАГӢ ИМТИҲОН АСТ

Нигарони ҷомеа аз худкушии ҷавонзанҳо

яъне як нафар муқтадир аст ва метавонад, ки худашро аз ин ҳолат раҳо кунад, вале нафари дигар, ки заифтар аст, наметавонад. Тавре мо мебинем, вақтҳои охир бештар занҳо даст ба худкушӣ мезананд, ғаризаи модарӣ ин яке аз нерӯмандтарин эҳсосот аст, ки модар дар асоси ин ғариза барои ҳимояи фарзандаш аз ҳеч чиз рӯ намегардонад. Вале дар чанд ҳолати охир, ки мо мебинем, баръакс шудааст. Дар ин ҷо суоле ба миён меояд, ки чаро модарон дар баробари худ фарзандонашонро низ аз ҳаёт маҳрум месозанд? Чаро, ки онҳо чунон рӯҳафтадаву дилсард шудаанд, ки заррае ба атрофиёни худ бовар надоранд. Он қадар ихлосашон гаштааст, ки ҳатто намехоҳанд кӯдакашро дар муҳити онҳо гузорад. Ин як бонги изтироби хеле ҷиддие аз ҷониби занон ба ҷомеаи мо аст. Бояд мардум, бахусус аҳли оила, аҳли маҳалла нисбати атрофиёни худ андаке тавачҷуҳ дошта бошанд.

Марям Давлатова гуфт: "Худкушӣ метавонад оқибати беморӣ бошад, вале ман гуфта наметавонам, ки ҳамаи онҳо, ки даст ба худкушӣ мезананд, беморанд. Зеро то ба ҳамин ҳолат расидан ягон нафар дар бораи бемории онҳо шаходат надодааст. Шахсе, ки тасмими худкушӣ карданро мегирад, вай ҳамеша нишонаҳои рӯшани худро дорад. Яке аз ин нишонаҳо он аст, ки ӯ дар бораи худкушӣ ба бархе аз наздикону пайвандонаш мегӯяд. Мутаассифона, онҳо, ки дар бораи қасди худкушӣ кардани як нафар огоҳ мешаванд, дарди дили ӯро нодида мегиранд ва то дараҷае бетаваҷҷуҳанд, ки ҳатто ҳамон бонги хатарро шундан намехоҳанд. Ва дар ҳолате, ки кор аз кор мегузарад, афсӯс мекӯранд."

ХУДКУШӢ

МУҚОВИМАТ БА ИРОДАИ ПАРВАРДИГОР

САИДМУКАРРАМ **Абдулқодирзода**, раиси Шӯрои уламои Маркази исломи Тоҷикистон бо таассуф мегӯяд, ки худкушӣ гуноҳест нобахшиданӣ ва ҳар инсоне, ки даст ба худкушӣ аст мезанад, ӯ бо иродаи Парвардигор муқовимат кардааст. Яъне муқобили фармудаҳои Худо амал кардааст.

Раиси Шӯрои уламои Маркази исломи Тоҷикистон яке аз омилҳои аслии худкуширо дар беморӣ ва ноумедӣ мебинанд. Вай гуфт: "Бадабхаттарин хислате, ки инсонро дар зиндагӣ ноком мекунанд, ин ноумедӣ ва беморӣ аст. Ҳодисаҳои худкушии ҷавонзанҳо, ки вақтҳои

охири руҳ дода истодааст, бисёр аламовар аст. Инсонҳое, ки ба мушкилиҳои зиндагӣ тобовар намешаванд ва роҳи халосиро аз ин мушкилиҳо дар худкушӣ мебинанд, сад дар сад хато мекунанд. Зеро онҳо худро ҳам аз осудагӣ зиндагии ин дунё ва саодати абадии охираат маҳрум месозанд. Чаро ки ҳар мушкилие бо сабру таҳаммул пушти сар мешавад. Ҳеч мушкилие вучуд надорад, ки бо сабру таҳаммул ва саъйу таллош бартараф нашавад."

Ӯ ҳамчунин мегӯяд, ба худкушӣ даст задан ин танҳо хоси кишвари мо нест. Мутаассифона, имрӯз ба давлатҳои тараққиқардаву пешрафта ҳам бингарем, дар он кишварҳо низ ҳодисаҳои худкушӣ кам нест. Албатта, зиндагӣ ҳамеша якрангу якнавох нест, бояд инсонҳо дар қадом ҳолату вазияте, ки набошад дарҳол ноумед нашавад, чунки ноумедӣ бадабхатҳои зиёдеро дар пай дорад.

"Мутаассифона, даст ба худкушӣ задани хоҳарони мо худ як мусибат аст, аммо ин ки боз ҷиғаргӯшаи худро аз ҳаёт маҳрум месозанд, ин як фоҷеа аст. Худро аз ҳаёт маҳрум сохтан хибанат дар амнати Офаридгор аст. Худованд фармудааст, ки "Мо инсонро дар дохили мушкилиҳо офаридаем ба хотири он ки ин ҳаёт барои инсонҳо имтиҳон аст". Аммо, мутаассифона, онҳо, ки қасди худкушӣ мекунанд, фикр мекунанд, ки бо ҳамин наҷот меёбанд, не албатта, чунин нест. Баръакс, онҳо худро дар азонби абадӣ гирифта карда, аз раҳмати Парвардигор маҳрум мекунанд. Ҳол он ки роҳи наҷот аз ҳамаи ноумедӣ нобасомониҳои рӯзгор сабру таҳаммул аст. Бинобар ин, ман аз ҷавонон ва бахусус навхонадорон хоҳиш дорам, ки ноумед набошанд ва ҳеҷ гоҳ ба саҳлангорӣ даст назананд, мегӯяд Саидмукаррам Абдулқодирзода.

ХУДКУШӢ

ЯК НАВЪ ЭЪТИРОЗ АСТ

РАВОНШИНОС **Маҳмуд Кабирӣ** бар ин андеша аст, ки бо вучуди он ки ҷомеа одамони худкушро заифу нотавон гуфта, онҳоро гирифтори ҳар гуна бемориҳои рӯҳӣ меҳисобанд, дар баробари ин ҳама худкушӣ як навъ эътироз аст. Ин мутахассиси соҳаи тибби шарқ ва равоншифоӣ гуфт, агар аз нигоҳи равонӣ гирем, худкушӣ як навъ эътирози инсон ба муҳити атроф аст. Онҳо, ки даст ба худкушӣ мезананд, ба ин восита мехоҳанд, ки тавачҷуҳи атрофиёно ба мушкилоти худ қалб кунанд.

Сабабҳои даст задан ба худкушӣ гуногун аст, ки яке аз онҳо метавонад ҷанҷолҳои эҳсосии хонаводаҳо, мушкилоти рӯзгор, тухмат ва ё дар ҳолати нугувор қарор доштани инсон бошад ва дар баробари ин бемориҳои рӯҳӣ низ сабаб шуда метавонанд, ки инсонҳо ба чунин амали нангин даст бизананд. Дар баъзе ҳолатҳо бемориҳои ҷисмӣ таъбаб нашаванда ҳам инсонро ба худкушӣ оварда мерасонанд. Вале аз ҷиҳати равонӣ ин эътирози шахси худкуш ба муҳити атроф аст.

Маҳмуд Кабирӣ мегӯяд, барои инсон рӯҳафтадаву дилсардро аз худкушӣ боз доштан бештар қорҳои фаҳмондадихӣ бурдан лозим аст, то ин ки бухронҳои равонӣ, иҷтимоӣ, эҳсосӣ ва ақлонии ин қабил одамон бартараф карда шавад. Масъалаи дигар ин ташхис мондан аст, дар ин ҷо пеш аз ҳама бояд падару модар ва наздикону пайвандон саҳми бештар дошта бошанд. Яъне онҳо аз ҳолати равонии наздикони худ бохабар бошанд. Вақте ки ҳолати равонии як нафар чандон хуб нест ва ё мушкиле дорад, ки аз он ранҷ мекашад ва наздиконаш аз аҳволи ӯ бохабар мекунанд, дар ин ҳолат инсон метавонад ба бемории равонии иҷтимоӣ гирифта шавад ва даст ба худкушӣ бизанад.

"Мутаассифона, на дар ҳамаи ҳолатҳо ба равоншиносон имкон даст медиҳад, ки бо нафарони рӯҳафтада ва аз зиндагӣ дилсард дар робита бошанд ва ба онҳо маслиҳату машварат бидиҳанд. Бинобар ин, ҳар як шахс новобаста аз касбу кораш бояд равоншинос бошад, то ин ки ҳолати равонӣ ва хастагии фарзанд, ҳамсар ва наздикони худро дарк карда тавонад. Дар ин ҳолат метавонанд дарҳол ба мутахассис муроҷиат кунанд. Ман гӯям мекунам, ки ҳеҷ як мутахассис маслиҳату машварати худро дареғ намедорад."

Марям Давлатова ба нафароне, ки бо каме нобасомониҳои рӯзгор дилшикаставу рӯҳафтада мешаванд, танҳо роҳи халосияшонро аз ин ҳолати нугувор дар худкушӣ мебинанд, чунин маслиҳат медиҳад: "Агар падару модар, ҳамсар ва дӯстону дугонаҳоятон шуморо нашунданд, дарҳол ноумед нашавад, фақат ба худатон вақт диҳед ва аввалин коре, ки шумо карда метавонед, гиря кардан аст. Гиря кунед, то ин ки дилатон холӣ шавад ва ё ба ягон коре машғул шавед, то фикрҳои бад аз саратон дур шаванд. Зиндагӣ бисёр ширин аст, вале ҳамзамон мушкилиҳои худро дорад, ки ин мушкилиҳо бо мурури замон ҳалли худро меёбанд."

Ибодуллоҳи ТОҲИР

ДОНИШГОҲИ МИЛЛИИ ТОҶИКИСТОН

МАХЗАНИ

ИЛМУ ДОНИШ

☐ 1947 - Университети давлатии Тоҷикистон ба номи В.И. Ленин (Қарори Совети Вазирони СССР аз 21.03.1947, № 643).

☐ 1997 - Донишгоҳи давлатии миллии Тоҷикистон (ДДМТ) (Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 15.02.1997, №669).

☐ 2008 - Донишгоҳи миллии Тоҷикистон (ДМТ) (Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 28.10.2008, №556).

Маркази тестии назди факултет

Маркази биотехнологии Донишгоҳ

Лоиҳаи бинои нави хобгоҳ дар "Шаҳраки донишҷӯён"

Хобгоҳи донишҷӯӣ дар "Шаҳраки донишҷӯён"

Донишгоҳи миллии Тоҷикистон маркази бузурги таълимию илмӣ ва фарҳангии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҳисоб рафта, дар рушду такомули соҳаи илму маориф, баланд бардоштани маърифат, худшиносии миллӣ, ифтихори ватандорӣ ва тарбияи кадрҳои баландхатисос мақому манзалати хоса дорад. Дастпарварони ин боргоҳи илму маърифат дар пешрафти давлати мустақили Тоҷикистон, рушду равнақи соҳаҳои иқтисодиву иҷтимоӣ ва илмиву фарҳангии кишвар саҳми арзанда мегузоранд.

Донишгоҳ дорои 18 факултет, 114 кафедра, Институти илмию тадқиқотӣ, Литсейи равияи табиӣ-риёзӣ, Китобхонаи илмӣ ва электронӣ, 112 озмоишгоҳи илмию таълимӣ ва тадқиқотӣ, 10 маркази интернетӣ, 52 синфхонаи компютерӣ, 39 кабинетҳои лингофонӣ, зиёда аз 10 марказҳои хизматрасонии таълимӣ ва илмию таҳқиқотӣ, 3 пойгоҳи таҷрибавӣ, осоишгоҳ, бунгоҳи тиббӣ ва майдончаҳои варзишӣ мебошад.

Имрӯз теъдоди умумии донишҷӯён дар Донишгоҳ 21 990 нафарро ташкил медиҳад, ки аз ин миқдор 16 889 нафар дар шуъбаи рӯзона, 5101 нафар дар шуъбаи ғоибона бо фарогирии дараҷаҳои академии бакалаврият, мутахассис ва магистратура аз рӯи 93 ихтисос ба таҳсил фаро гирифта шудаанд.

ҲАЙАТИ ОМУЗГОРОНИ ДОНИШГОҲ:

1248 нафар, аз ҷумла

Академики АИ ҶТ	- 6 нафар
Узви АИ ҶТ	- 8 нафар
Доктори илм, профессор	- 151 нафар
Номзади илм, дотсент	- 528 нафар
Муаллими калон	- 121 нафар
Ассистент	- 434 нафар.

Дар донишгоҳ 2527 адад компютер, 543 адад принтери лазерӣ, 169 адад

принтери бисёрфункционалӣ (3x1), 23 адад ксерокс, 23 адад сканерҳои тезсуръат, 97 адад тахтаи электронӣ ва 166 адад видеопроектор барои пешбурди фаъолияти таълимию илмӣ ва методӣ ба омӯзгорону донишҷӯён хизмат мерасонанд. Аз теъдоди умумии компютерҳо 975 адад компютер ба шабакаи Интернет пайваस्त шудааст.

Барои баланд бардоштани савияи дониши касбӣ ва илмӣ донишҷӯён дар донишгоҳ маҳфилҳои илмӣ "Хирадманд", "Зеҳн", "Ҳуқуқшинос" ва даҳҳо маҳфилҳои дигари илмӣ назди кафедраҳо амал мекунанд. Ҷамчунин дар донишгоҳ нашрияҳои "Ба қуллаҳои дониш", "Ҳуқуқшинос" ва маҷаллаи илмӣ "Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон" фаъолият доранд.

Дар донишгоҳ 385 нафар аспирант, аз ҷумла, 207 нафар дар шуъбаи рӯзона ва 178 нафар дар шуъбаи ғоибона, 9 нафар докторанти аъъанавӣ ва 21 нафар аз рӯи зинаи таҳсилоти Доктор PhD ба таҳсил фаро гирифта шудаанд.

Дар донишгоҳ ансамбли халқии "Наврӯз", клубҳо, дастаҳои варзишӣ, созмонҳои мухталифи занон, духтарон, ҷавонон, маҳфилҳои илмию таҳқиқотӣ ва эҷодӣ фаъолона амал мекунанд.

Айни замон, дар донишгоҳ 153 нафар шаҳрвандони хориҷӣ, аз ҷумла, 33 нафар аспирант, 8 нафар унвонҷӯӣ, 23 нафар магистрант, 69 нафар донишҷӯ ва 23 нафар шунавандаи Маркази омӯзиши забонҳо таҳсил мекунанд.

Донишгоҳ бо 162 муассисаҳои таълимию илмӣ кишварҳои хориҷӣ аз ҷумла, Ассотсиатсияи донишгоҳҳои Авруосиё, донишгоҳи СХШ (УШОС) ва Донишгоҳи шабакавии ИДМ шартномаҳои ҳамкорӣ дорад. Донишгоҳи миллии Тоҷикистон ба Донишгоҳи давлатии Беларусия (ДДБ) шартномаи ҳамкорӣ ба имзо расонидааст, ки дар асоси он донишҷӯён ду сол дар ДМТ ва ду сол дар ДДБ таҳсил намуда, ҳангоми таҳсил аз имтиёзҳои донишҷӯёни давлати Беларусия бархурдор мегарданд.

МАРҲАБО БА ДОНИШГОҲИ МИЛЛӢ!

734025, ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 17

Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

Тел: 221-62-25, 221-74-22, www.tnu.tj

НАҚШАИ ҚАБУЛИ ДОНИШЌУЁН БА ДОНИШГОҲИ МИЛЛИИ ТОҶИКИСТОН БАРОИ СОЛИ ТАҲСИЛИ 2016 - 2017

№	Рамзи ихтисос	Номгӯи ихтисосро	Табқа	Идорагонама	ШУЪБАИ РУЗОНА								ШУЪБАИ ҶОИБОНА								Квотаҳо							
					НАҚШАИ ҚАБУЛ				шартиномави				шартиномави				Ҷумҳурии Тоҷикистон	ШБА Чернобыл	шаҳрманоҷии И.Д.М	хориҷан дур	лиансдоран тоҷикон	дастури ҶТ						
					Ҳамагӣ	тоҷикӣ	русӣ	ӯзбекӣ	англисӣ	тоҷикӣ	русӣ	ӯзбекӣ	англисӣ	Ҳамагӣ	тоҷикӣ	русӣ							ӯзбекӣ	англисӣ				
1	31030102	Математика	75	75	44	19	0	0	0	25	0	0	0	25	25	0	0	0	0	0	0	5	0	1	0	0	0	75
2	31030302	Математикаи амалӣ	25	25	25	10	0	0	0	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	25
3	31030400	Информатика	75	75	43	18	0	0	0	25	0	0	0	25	0	0	0	0	25	0	0	0	5	0	2	0	0	75
4	31030202	Механика	25	25	25	10	0	0	0	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	25
5	98010101	Амшияти компютерӣ	25	25	25	0	0	0	0	25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	25
6	31040103	Физика	100	75	45	10	10	0	0	10	15	0	0	0	25	25	0	0	0	0	0	0	5	0	0	0	0	75
7	02050405	Астрономия	25	25	24	9	0	0	0	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	25
8	31040200	Радиофизика ва электроника	45	45	25	10	0	0	0	15	0	0	0	20	10	0	0	0	10	0	0	0	0	0	0	0	0	45
9	40020100	Мошинҳои ҳисоббарор, СШ	50	25	25	10	0	0	0	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	25
10	3102010209	Метеорология ва климатология	25	25	25	10	0	0	0	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	25
11	54010104	Метрология, стандартик, ва сертиф.	25	25	23	8	0	0	0	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	25
12	33010300	Радиозология	25	25	25	10	0	0	0	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	25
13	31050102	Химия	75	75	45	10	10	0	0	10	15	0	0	0	25	25	0	0	0	0	0	0	5	0	0	0	0	75
14	31050101	Химия (химияи табиқӣ)	45	45	25	10	0	0	0	15	0	0	0	20	0	0	0	0	20	0	0	0	0	0	0	0	0	45
15	48010100	Технол. хим. мод. ғайриорг., ММ	25	25	25	10	0	0	0	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	25
16	48010300	Техн. хим. зах. энергетикӣ ва МК	25	25	25	10	0	0	0	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	25
17	54010300	Усулҳои физ-хим ва асбоб. НСМ	25	25	25	0	0	0	0	25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	25
18	51010103	Гидрогеология ва гео. муҳандисӣ	45	45	25	10	0	0	0	15	0	0	0	20	0	0	0	0	20	0	0	0	0	0	0	0	0	45
19	25010711	Иқтисод ва идора дар сан. кӯҳӣ	50	50	25	0	0	0	0	0	25	0	0	0	25	0	0	0	25	0	0	0	0	0	0	0	0	50
20	51010100	Геология ва иқтишофи КҚФ	25	25	23	8	0	0	0	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	25
21	51010104	Геологияи нафту газ	45	25	23	8	0	0	0	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	25
22	51020102	Қорқарди қонҳои фойданок	25	25	25	0	0	0	0	25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	25
23	510101-02	Усулҳои гео. ҳис. ва иқт. КҚФ	25	25	24	9	0	0	0	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	25
25	51010110	Гидрология ва гидротехникӣ	25	25	25	10	0	0	0	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	25
25	31010102	Биология	150	125	70	20	10	0	0	25	15	0	0	50	25	0	0	0	25	0	0	0	5	0	0	0	0	125
26	33010101	Экология	45	45	22	7	0	0	0	15	0	0	0	20	0	0	0	0	20	0	0	0	2	0	1	0	0	45
27	310101-03	Биология (биотехнология)	25	25	23	8	0	0	0	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	25
28	79010400	Кори тиббӣ - таҷриба	75	50	50	0	0	0	0	50	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	50
29	79010800	Дорусозӣ	125	100	100	0	0	0	0	75	25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	100
30	79010400	Кори таҷриба	75	50	50	0	0	0	0	25	25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	50
31	31040309	Электроникаи тиббӣ	50	25	25	0	0	0	0	25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	25
32	21020100	Фалафла	25	25	25	10	0	0	0	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	25
33	230106-02	Сиёсат ва идораи давлатӣ	25	25	25	15	0	0	0	10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	25
34	23010400	Психология	45	45	25	10	0	0	0	15	0	0	0	20	0	0	0	0	20	0	0	0	0	0	0	0	0	45
35	23010500	Социология (иқтисомӣ)	25	25	25	10	0	0	0	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	25
36	86010102	Кори иқтисомӣ	50	50	22	7	0	0	0	15	0	0	0	25	0	0	0	0	25	0	0	0	3	0	0	0	0	50
37	230106-0301	Менеджмент сиёсӣ	25	25	25	10	0	0	0	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	25
38	210301-01	Таърих	100	100	45	10	10	0	0	10	15	0	0	50	25	0	0	0	25	0	0	0	5	0	0	0	0	100
39	23011301	Таъриху бойгоншиносӣ	50	25	23	8	0	0	0	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	25
40	210301-02	Таърих (бостоншиносӣ)	25	25	24	9	0	0	0	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	25
41	23010100	Муносибатҳои байналмилалӣ	100	100	100	0	0	0	0	50	25	0	25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	100
42	23010106	Минтақашиносӣ хориҷӣ	50	50	50	10	5	0	0	15	20	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	50
43	2301020305	Фарҳанги иттилоӣ - таҳд. дар МБ	25	25	25	0	0	0	0	25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	25
44	26010200	Идораи давлатӣ ва ҳуқуқ	75	70	50	10	0	0	0	15	25	0	0	20	0	0	0	0	20	0	0	0	0	0	0	0	0	70
45	93010100	Фарҳанги ҳифзи ҳуқуқ	75	70	50	10	10	0	0	15	15	0	0	20	0	0	0	0	20	0	0	0	0	0	0	0	0	70
46	24010302	Танзими ҳуқуқии молия ва қарз	25	25	25	5	0	0	0	20	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	25
47	24010217	Ҳифзи ҳуқуқи молияи заҳнӣ	25	25	25	5	0	0	0	20	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	25
48	93010200	Санҷиши судӣ	25	25	25	5	0	0	0	20	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	25
49	23010800	Рузноманигорӣ	75	75	47	12	10	0	0	10	15	0	0	25	10	0	0	0	15	0	0	0	3	0	0	0	0	75
50	23010900	Рузноманигорӣ байналхалқӣ	25	25	24	9	0	0	0	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	25
51	21050107	Кори алаби дар рӯзнома ва маҷ.	25	20	20	10	0	0	0	10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	20
52	23010701	Иттилоӣ ва робита	25	20	20	10	0	0	0	10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	20
53	23010903	Журналист-тарҷумон	25	25	25	10	0	0	0	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	25
54	21050100	Забон ва адабиёти тоҷик	100	100	45	20	0	0	0	25	0	0	0	50	25	0	0	0	25	0	0	0	3	0	1	0	1	100
55	21050103	Забонӣ, ва технол. нави иттилоӣ	25	25	25	10	0	0	0	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	25
56	26020401	Ҳуҷҷатшиносӣ ва таъ. ҳуҷ. идора	25	25	25	10	0	0	0	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	25
57	210601-0202	Таолуман бадеӣ	25	25	25	10	0	0	0	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	25
58	25050110	Мероси халқӣ	25	25	23	8	0	0	0	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	25
59	02020400	Фарҳанги ҷаҳ. ва ватанӣ (фолк.)	25																									

Меғуянд хубиву бадии ҳама чиз дар муқоиса дақиқ мегардад, аз ҷумла зиндагӣ ҳам. Маъмулан зиндагии имрӯзи мо бо замони шӯравӣ муқоиса мегардад. Мантиқан дуруст аст. Зеро мо ба асрҳои 18-19 онро наметавонем қиёс кунем, зеро он замон ҷаҳон дигар буд. Гоҳо бархе аз одамон шукр мекунам, ки воқеан зиндагиямон хеле ҳам нисбати пешин хубтар шудааст. Вале ашхоси табиатан норизое ҳам ёфт мешаванд, ки ҳанӯз ҳам аз худи аз рӯзгор розӣ нестанд. Чаро?

Ф

ИҚР мекунам, онҳо маҳз тафаккури муқоисавӣ-таҳлилий надоранд, ё дидаву доништа муқоиса кардани диққати имрӯз ва пешбини фардиро дар зеҳни худ ҷо додан наметавонанд. Баъдан ҳам, агар аз рӯи суннату шарият биёем, қисмате аз ҳар ҷомеаҳо одамони носипосанд, бархеҳо ҳатто нотаваббинанд. Шояд аксари онҳо кинае дар дил доранд. Ё меҳонад бо гаразе ҷомеаро ба норизой баранду худро аз дигарон бузургтар ба намоиш биғзоранд. Ба ҳар ҳол фармуаи: "Шукр кардӣ, неъматат афзун шавад"-ро имрӯз нагуфтаанд. Он пандест, ки ба таҷрибаи рӯзгор таъқардаву пайдор мондааст.

Рӯзе ба хонаи як дӯстам, ки чанд соли қабл ба пойтахт кӯчида буд, рафтаам. Дар хонаи замонавии навсохт солҳои аввал се нафар зану шавҳар ва писарашон мезистанд. Ҳоло писарашон бо оилаи худ алоҳида мезияду хонаву мошин ҳам дорад. Волидон ҳам ҳар кадоме бо мошини шахсии худ мегарданд. Пойгаҳи дар пуропури пойафзол буду вориди хона шуда хичолат кашидам, ки меҳмондоранду шояд ман новақт омадаам. Вале дугонаам дар хона танҳо буд. Дар пойгаҳи дар пойпӯши зимистонаи мардонаву занона, ки шояд ҳар кадоме 10-12 ҷуфт ташкил медоданд, қатор чида шуда буд. Ба ишораи ман дугонаам гуфт, ки бояд пойпӯши зимистонаро имрӯз ба таҳмонҳо биғзорам, то ҷой барои пойафзоли баҳорӣ холи шавад. Яъне, боз қариб 20 ҷуфт пойпӯши дигар барои ду кас, аз дил гузаронидам ман.

Ба ёд овардам, ки замони шӯравӣ мо, яъне қариб ҳама одамон зимистон барои 5-6 сол як мӯза (шояд на ҳама, чун дар деҳот замистонро бо калӯш мегузаронданд) як тупфӣ ё тапочка барои баҳору тирамоҳ ва бархе аз одамон як босоножка, яъне пойпӯши тобистона доштанд. Аксариҳо ҷаҳор фасли солро ҳам бо як пойафзол мегузарониданду ҳатто ғаме ҳам дар иртибот ба ин надоштанд.

Пойафзоли зимистонаи худро ба ёд овардам, ки он ҳам аз мӯзаҳои кӯтоҳу дарозсоқ, то замшину чармиву лақдору гарму сард тақрибан даҳ-дувоз-

даҳторо ташкил медод. Ба худ гуфтаам воқеан мо дар қиёс ба солҳои пешин бой шудаем. Азбаски он рӯзи шанбе, яъне истироҳат буди шавҳари дугонаам бо мошини худ бо ҷураҳояш ба ҳаммом рафта буд, ба гуфти дугонаам, то ними шаб намеомадааст. "Чунин тарзи истироҳатро мо пештар дар киноҳои медем", - барқарор аз сарам гузашт. Рӯи фарши хонае, ки ҷевони либосҳои дугонаам (на шавҳараш, зеро онҳо ду ҷевони либос доштанд) меистод, пуропури либосҳои занона буд. Акнун сабаб пурсидани будам, ки занги дар садо доду ба хона зани деҳотинамои беғонае ворид шуд. Биёед, холаҷон гуфта дугонаам ба либосҳои болои қолин ишора карда 3-4 халтаи калони селлофаниро ҳам ба пеши он зан гузошт.

-Агар кадомеаш ба духтаронатон рост наомад, ба ҳамсоҳотон диҳед, гуфт дугонаам ва маро ба меҳмонхона мурут кард. Ба нигоҳҳои суломеи ман ӯ чунин посух дод. Либосҳои имсол аз мӯд баромадаву ба дилам задаро ба ин занани камбағал мефиҳам, гуфт. Охир дар ҷевонам либосҳои намеғунҷанд. Воқеан мо бой шудаем, аз дил гузарондам ман, ки гоҳо ин корро худам ҳам мекунам. Болои мизи ҳанӯз барои меҳмони ман наороста аплакай пуропури мағзу мавиз, меваву ширинӣ буд, ки мусаллам аст, онҳо доимо ин ҷо меистоданд. Баъди лаҳзае хизматгорзани хушлибосе ба ин хони пурнеъмат чандин хӯришҳои тозатайёр ва хӯрокҳои гармо оварда монд, ки ҳар боре барои ғизои навбатӣ мо базӯр ҷои холие дар ин мизи бузург мекофтем.

Мусаллам аст, ки аз ин ҳама

анвои хӯрдани мо каме мечашидем, зеро агар ин ҳамамо танокул кунӣ, меъдаат мекафад.

Аз андешаи ман гузашт, ки бешак мо бой шудаем, зеро замони шӯравӣ номи аксари ин қанду қурс, мағзу мавиз, хӯришу хӯрокҳо ҳатто намедонистем, дар бораи лаъливу табақчаҳо, пиёлаву чойниқҳо ва қошуку вилкаҳои қимати ин хонадон, ки боз чандин навъҳои дигараш дар ҷевон ялақос мезад, ҳанӯз чизе намеғуем. Табассуми талхи маро нигоҳи дугонаам дарёб карду гуфтаам:

-Ёд дорӣ, давраи шӯравӣ ба навхонадорон барои як чойнак, 6 пиёла ва ду косаи чинӣ аз ҳукумати маҳал хат мебуданд, то онҳоро аз кадом базае харидорӣ кунанд?

-Бале, бубин имрӯзро, гуфта ба ҷевони пуропури косаву табақ ишора кард. Аз ин зиёдтар боз дар ошхона дорам, гуфт дугонаам хандида. Овози телевизори ба экрани кинотеатр монандро дугонаам баландтар намуду аз хизматгор хоҷиш кард, ки телевизори ошхонаро паст кунанду телевизори хонаи хобро, ки он ҷо касе набуд, хомӯш созад. Ба хотир овардаи, ки се оилаи бародаронам, ки ҳар кадоме 6-7 кӯдакӣ доштанд, бо апаву акаҳо ва янғаҳои ҳамагон як телевизори сиёҳу сафедро тамошо мекардем боз чандин ҳамсоҳоямон шаб ба хонаи мо телевизортамошукунӣ меомаданд, ки хона ба клуб ё кинотеатр монанд мешуд. Баъзан кӯдакони ҳамсоҳоро, ки концерту кинобинӣ меомаданд, дар хонаи мо хоб мебуд, вале мо хушбахт будем, ки шабона кино тамошо мекунем. Касе шикоят аз камбағалӣ

надошт. Магар мо бой нашудаем, ки кӯдаконамон телевизорҳои компютерҳои алоҳидадоранду мо алоҳида, то ҳар шабакаву ҳар телевизорҳои кишварии дигарро, агар бихоҳем, дар алоҳидагӣ тамошо кунем. Хеле бой шудаем, шукр.

Телефонҳои мобилии ману дугонаам ва хизматгорзан ҳар замон занг мезад, мо ба дохил ва хориҷи кишвар пайваста дар тамос будем. Бо аҳли оила ва дӯстонамон аз ҳар лаҳзаи зиндагиямон хабар меодему аз онҳо хабар мешунидем.

Ба ёдам омад, ки барои як суҳбати телефонӣ ба ноҳияи Москва (ҳоло Ҳамадонӣ) ман 3 рӯз пештар дар навбат истода "переговор" фармоиш меодам. Модару бародарам аз совхоз ба маркази ноҳия ба хонаи бародари дигарам меомаданд, то ки бо ман 3 дақиқа гап зананду ҳоламо дар 3 ё 6 моҳ як бор бипурсанду осуда шаванд. Оҳ, хушбахтона, мо чӣ қадар аз ҷиҳати имкониятҳо бой ҳам шудаем.

Албому суратҳоро тамошо карда хуб хандидем. Дӯстони замони донишҷӯиро аз аксҳо дида ёдоварӣ кардем. Ҳамкурсоии бадахшониамонро ба хотир овардам, ки соли як бор ба хонаи волидонашон мерафтаму баъзеҳолон дар се-чор сол як бор ба чӣ ҳоле сафари Бадахшон мекарданд. Ҳозир он дӯстонамон дар ҳар маҷлиси маърақаҳо паҳлӯи моянду дар тӯю маърақашон мо даъватӣ ба Боми ҷаҳонем. Оҳ чӣ қадар хуб аст, ки мо ба чунин боигариву дастҷамъиву сарҷамъӣ расидем.

Аксҳои моҳе пештар дар манзили қасрмонанди дӯсти

хуҷандиамонро дидему ба ёд овардем, ки соли 1976 бори нахуст ба Ленинобод (Суғд) ба хонаи ҳамсабақонам рафтаму мардум барои дидани либоспӯшии хоси кӯлобии ман атрофам чун тамошобин ба театр ҷамъ омада буданд. Аз он ҷо ба ноҳияамон баргаштаму ҳамсоҳоро ба диданам омада суол мекарданд, ки Ленинободӣ чӣ меҳуранду чӣ мепӯшанд? Зеро афсона буд барояшон ин гӯшаи диёр. Имрӯз барои як рӯз ошитуппахӯрӣ ба Кӯлобу барои ошипалавхӯрӣ ба Хуҷанд рафтаму дигар касеро ҳайрон намекунам. Зеро 4-5 соат роҳи шишавор ҳамвору мошинҳои роҳатбахшу имкониятҳои фаровони дидор. Бой набошем агар, магар ҳамин қадар дӯстиву рафтуомад ва арусбариву домодбӣ аз шимолу ҷануб як кори муқаррарӣ мегардад? Дӯстии бой дорем, шукргӯён аз дилам барқи шодӣ гузашт.

Дугонаам ба гусели ман рӯи ҳавли бинои баландошёна баромаду 4-5 мошини қимати хориҷиро, ки аз салони ҳар кадоме овози мусиқӣ мебаромад, дидем, ки кучое паси ҳам омади рафта буданд. Зани миёнсале аз сари чамбари яке аз мошинҳо фуруд омада бо дугонаи ман салому алейк карда, баъд азми сафар кард.

-Дар бинаотон тӯй аст, пурсидам аз дӯстам.

-Не, инҳо аҳли як хонаанд, ки ба ноҳияи Темурмалик ба хонаи волидонашон мераванд, - гуфт ӯ.

-Мошини яқум писараш, дуюм бародараш бо занаш, сеюм духтараш бо дугонаҳояш, чорум худаш бо ҳамсоҳову дугонаҳояш,

ва бародари шавҳараш бо келин мераванд. Шавҳараш кор дошта- аст, пагоҳ меравад, ҳо он мошини сиёҳшиша ҳам аз шавҳараш аст, - илова кард дугонаам.

-Эҳа, ин қадар хароҷот ба кадом хотир охир инҳо ба ду мошин ҳам меғунҷиданд, дар ҳоле, ки қариб ҳама мошинҳояшон ҷипу ландкрузер ҳастанд. Ман хаёл кардам, ин тӯй аст, - гуфтам бо таҳайюр. Ба сару либоси аҷиби зан ишора кардаму дугонаам чашмак зад: "Ин охи-рин мӯд..."

-Дина ҳамсоязан маро ҳам ба ин сафар таклиф кард, вале нарафтам. Духтараш кадом дугонаашро меғунҷиданд. Онҳо дар роҳ мусиқии хориҷӣ шунидан меҳаҳанд. Худаш бо ду занани ҳамсоя дар Норақ моҳӣ хӯрдани ҳастанду маътал мешаванд. Зани бародараш бо зани бародаршӯяш, ки қаҳрианд, дар як мошин рафтан намеҳаҳанд. Барои ҳамин чанд мошин бояд равад бепарво гуфт дугонаам ва илова кард, пагоҳ бармегарданд.

Ин лаҳза ман хаёлан ба 30-сол қафо рафтам. Дар совхозии овозадори ба номи Саидқул Турдиеви ноҳияи Москва ҳамагӣ 3-4 мошини сабуқрав буду ягона "Волга"-и бародари ман. Ҳама арӯсон хоҳиш мекарданд, ки онҳоро бо мошини "ГАЗ-24" ба хонаи домод баранд. Бечора акаам, касе аз ҳамдеҳагон

аҳли оиларо ба Олмону Ҳиндустон мебаранд, Хитою Эрону Арабистону Туркия рафтан дигар ҷойи таъриф нест. Соле чанд бор мошин иваз кардану аз хориҷа тухфаю гул фармоиш додан мӯд мешавад. Тарабхонаҳои зиёде дар паҳлуи ҳам сохта мешаванду мағоза болои мағоза аст, вале ҳама муштариву харидор доранд. Биноҳои замонавӣ чун замбурӯғи баҳорӣ сар боло мекунанду аз 9 то 20 ошонаҳо ҳама то сохта шуданашон аллакай харидорӣ шудаанду мардум боз дар навбати хариданд. Дар хориҷа таҳсил кардани фарзандони сарватмандон чун ба мактаби миёна рафтани камбағалон осон гаштааст. Хидматгор барои хона, ронанда барои кӯдакон, муаллими хонагиву устоди варзишу рақс дар ошени худ, дигар аҷобате надорад. Э, кӯр мешавем агар иқрор нашавем, ки бой ҳастему боз ҳар рӯз бойтар мешавем.

Камбағали айб нест, кайҳо архаистӣ шуда, "камбағали айби калон аст", ҷои онро гирифтааст. Бо камбағалоне, ки дирӯз худамон аз таборашон будем, дигар кӯдову хеш намешавем.

Дар Бадахшон ширҷойро дигар танҳо субҳона менӯшанд. Дар Хатлон аз зиёди ош дилгиранду аз он парҳез мекунанд. "Кабоби хуҷандӣ" ба Душанбе кӯчидаасту шашликҳои "тахтача"-ву "қатик"-ча ҳатто ба роҳҳои

му арши хунук бо хизматрасонии сарикасӣ кулли фармоишоти зиндагиро дар як мижа задан бароятон мӯхайё месозад.

Кабобхонаву қурутобхонаҳо, питеву гамбургеру чӯчабирёнхонаҳо шаб то рӯз ба ми-зоҷон ҳатто ба хонаву дар, ё ҳар ҷои дилхоҳатон фармоишотро ҳозир месозанд.

Интернетро қариб, ки то гӯр ҳам бурдаанду таҷҳизоти иттилоотӣ бо навтарину муосиртарин дастгоҳҳо дар ихтиёр дорем. Ҳар рӯз фикр мекунему ғам ме-ӯрему айб меҷӯем, ки боз дар зиндагиамон чӣ намерасад? Дигар ҷойи шубҳа нест, ки баробари бойҳои дигар кишварҳо, ки дороиву сарват доранд, дорем мо, вале...

Вале ҳанӯз ҳам баъзеҳомон ором намегирем. Зеро инсон барои қонеъ шудан, бояд чашми сер дошта бошад. Чашми серро қаноат пур мекунанд ё... Бой, хеле бой шудаем.

Акнун бояд дар ҳамин андозаи зикршуда бойгари дигар, ғановати маънавӣ пайдо кунем, то худро батамом бой биҳисобему орому хушбахт шуқр бигӯем, чуноне ки ин миллат ба қарнҳо бо бойгари маънавӣ овозадор буду ҳамчунин мезист.

Он қадар бой аз дӯстон гаштаем, он қадар эътирофи ҷаҳониён шудем, он қадар ғановати маънавӣ аҷодӣ дорем, ки дигар бой будани мо пӯшида нест. Мо бой ҳастем, зеро дар сарзамини бойтарин соҳибмулк соҳибхитиёрем.

АММО...

АММО, тавре ки Пешвои миллати тоҷик, Президенти маҳбуби кишвар пайваста таъкид менамояд, мо бойҳо бояд дари хайру эҳсонро ба рӯи дигарон кушоем. Мухим нест, ки ба номи падаронамон масҷиду ҷойхона кушоем, балки шояд ба таҳсили теъдод аз ҷавонони соҳибистеъдод, вале нодор мусоидат кунем, то онҳо фардо ба миллат ва давлати мо хизмати шоиста кунанд.

АММО, бойшудаҳо ҳанӯз теъдодашон дар ҷомеаи мо кам аст ва бояд барои доро шудани дигар аъзои ҷомеа низ шароит фароҳам оранд. Мисли ин, ки имрӯз дар хориҷа ҳар корманди одии заводҳои Форду Таёта бениёз аст...

АММО, мо- бойҳо, ки ҳоли ҳозир гӯё ниёз ба дониш, савод, хунар ва истеъдод надорем, дар замони рушди ҳамаҷунан техникаю технология фардои рӯшану мутараққӣ ва шоистаро барои худ ва ояндагон таъмин карда наметавонем.

АММО, мо набояд саргарм аз зиндагии серу пури худ фикр кунем, ки ҳама мисли мо зиндагии хуб дорад.

АММОҳои зиёди дигаре бояд мо бойшудаҳо худамон биёбему барои рафъи мушкилоти боқимондаҳо андешаҳои ояндасоз дошта бошем.

Бой шудани баъзеи мо ҳанӯз ин маъниро надорад, ки нақӯшем, то мардумамон ва кишварамон аз ин ҳам бойтар шавад.

Хуриннисо АЛИЗОДА

Гадоҳои шаҳри мо

Саҳар ҳангоми ба кор омадан, раҳораҳ дар яке аз марказҳои интиқоли пул чанд сомонӣ ба телефони худ гузарондам. Ҳанӯз аз назди дастгоҳи худкор дур нашуда будам, ки ду зан-яке ҷавону дигаре миёнасол пеши роҳамро гирифтанд.

- Ака, мо ба Қурган мер(ав)-ем, пул надорем, ягон сомонӣ барои мошинпули намедиҳӣ?

Ин ки якбора дар рӯ ба рӯям пайдо шудани ду шахси ношинос худ ногаҳонӣ буд, аммо ин хоҳиш дучанд ҳайронам кард. Лаҳзае худро гум кардам. Замоне ба худ омадам ба ёдам расид, ки пули иловагии барои харҷи рӯз аз хона гирифтаамро ба телефон гузарондам. Ба ин далел ба таассуф гуфтам, ки агар дақиқае пеш хоҳиш мекардед, ин пулро ба шумо медодам. Акнун дигар чунин имконро надорам. Ҳоло агар ба шумо пул диҳам, магарам, ки нимрӯз чизе нахӯрам ё пас аз кор то хона пиёда равам.

Албатта, ради хоҳиш ба ин ду бону хуш наёмеду ҳамоно гуна, ки рӯ ба рӯям пайдо шуда буданд, ба ҳамоно зудӣ аз назарам дур рафтанд.

Бо ин андеша, ки кори хубе нашуд, ки аз саҳар ҳоҷатеро набаровардам, роҳ мерафтам ва чашмам афтид, ки он ду пеши роҳи нафари дигареро гирифтаанд. Фақат акнун ба сарам зад, ки онҳо ба ҳеч ваҷҳ қорафтадою ҳоҷатманд нестанд, ҷое ҳам намераванд, балки шугли талбандӣ доранд.

Ҳамкори пешинам Қосими Бекмуҳаммад низ чунин як ҳолатро боре нақл карда буд:

-Дар истоғ ба зане, ки шояд интизори нақлиёт буду ба назарам бечораҳол менамуд, ба нияти садақа пуле додам. Аммо аз наздаш ҳанӯз чанд қадам дур нашуда, ҷавонзани дигаре ҳам пайдо шуду дастӣ тамаъ сӯям дароз кард. Ҳайрон будам, ки ӯ ба ин зудӣ аз кучо пайдо шуд, чунки дар истоғ фақат як нафарро дида будам. Маҷбур ба он зан ҳам чизе додам. Талбандагии ин зан он хушнудиеро, ки вақти пул додан ба аввали пайдо шуда буд, аз байн бурд. Ин ҳам бас набуд, ки пас аз чанд рӯз ҳамоно зан талбанд ба ҳамоно арз, ки "Фар-

занди бемор дорам, ёрдам кунед", дар назди ҳамоно истоғ боз дар рӯ ба рӯям пайдо шуда, пул талабид... Чун рад кардам, бо ҳамоно шасте, ки пешам омада буд, аз назарам дур шуд.

Бисёриҳо шахсонро аз ин гурӯҳи талбандаҳо, ки якбора пайдо ва зуд аз назар гум мешаванд, борҳо дучор омадаанд. Зеро тарзи "кор"-ашон ҳамин аст.

То ин дам борҳо мардонии миёнасол ва ҷавононро дучор меомадам, ки аввал салом дода, пас аз он баҳонае ба шакли достон пеш оварда, пул металабанд. Ин шакли гадоӣ пеш ҳам буд ва имрӯз ҳам ривож дорад, аммо истифодаи шаклҳои нави гадоӣ чӣ аз сӯи занон ва чӣ мардон дар чанд даҳсолаи ахир зиёд "ихтироъ" шудааст.

Маъмултарин баҳонаю ривояти ин гуна талбандаҳо бемор будани фарзанд, зан, модар ва ниёз доштан ба ёрии пулӣ аст.

ГАДОЙ ЧИСТ ВА ГАДОҲО КИСТАНД?

Эҳтимолан, гадоӣ аз шуглҳое аст, ки ҳамзамон ба шаклгирии ҷамъияти инсонӣ пайдо шудааст. Дар давроне, ки афроде бо зӯр молу маводи дигаронро мегирифтанд, дар баробари онҳо нафароне ҳам бо беҳавсалагӣ, коҳилий, беҷасоратӣ мезистагӣ шуданд. Ин қабил одамон ба ҷуз талбандагӣ ва чашм ба чизи дигарон дӯхтан роҳи дигаре ба назарашон наметофт. Ақли содаи мо чунин натиҷа мегирад, ки талбанд будан баробари амали аҳозӣ (рэкетири) пайдо шуда, агарчӣ ба назар ду қутби ба ҳам муқобил бошанд ҳам, вале дар воқеият як чиз ҳастанд: якеҳо бо зӯр, таҳдиду даҳшатафканӣ зада мегиранд, дигариҳо бо бечораҳол нишон додани худ аз раҳму шафқати шумо истифода мекунанд...

сах. 12 →

Имрӯз барои як рӯз ошитуппаҳурӣ ба Кӯлобу барои ошипалавхурӣ ба Хуҷанд рафтан дигар касеро ҳайрон намекунад. Зеро 4-5 соат роҳи шишавор ҳамвору мошинҳои роҳатбахшу имкониятҳои фаровони дидор. Бой набошем агар, магар ҳамин қадар дӯстиву рафтуомад ва арӯсбариву домодбиёри аз шимолу ҷануб муқаррарӣ мегардад? Дӯстии бой дорем, шуқргӯён аз дилам барқи шодӣ гузашт.

хафа нашавад гуфта лентаҳоро ба "Волга"-аш мечаспонду ройгон ба арӯсу домод хизмат мекард. Ҳама хушбахт буданду шуқр мекарданд, ки чун 10-15 сол пеш аз ин, бо асп ё мошини боркаш арӯсхоро намебаранд. Эҳа, чӣ қадар бой шудаем, мардум! Ба худо бойи бой шудаем.

Автобуси "Пазик"-и дар 7-8 соат то Кӯлоб раванди замони шӯравӣ бо хотирам омад, он вақтҳо, ки мо соли 3-4 бор ба ноҳиямон бо он хаставу афғор шуда мерафтем.

Дар дилхоҳ биноҳои баландошона бархе аз одамоне як ошонаро яъне 4-6 квартираро хариданд. Одамони зиёде дар шаҳр ҳавлӣ ва чандин квартирахои дақаданг ҳам доранд. Дар аксар оила аз 2 то 4 мошини сабуқрав ҳаст. Сару либоси хуб доштан дигар аслан мавзӯё нест. Дар кӯчаҳои шаҳр мошин намеғунҷад. Дар бозорҳо аз серодамӣ ҷойи пой мондан нест. Як қисми одамоне аз мағозаҳои замонавӣ харид мекунанду аллакай бозор рафтанро дигар ба шаъни худ муносиб намебинанд. Бисёриҳо дар курортҳои кишвар истироҳат карданро ор мебуданд. Занҳои зиёде соли чандин бор ба хориҷа бе шавҳарон истироҳаткунӣ мераванд. Мардҳо бо маъшуқаҳояшон алоҳида, бо занҳояшон алоҳида ба тамошои ҷаҳон мераванд. Барои оддитарин табобат

мусофиргузар "рехтаанд". Таксиву маршрутҳо мусофиронро бо илтимос ба худ савор мекунанду бархе аз мо дигар ба тақий яъне мошинҳои "Опел" савор шуданро айб медонем.

Ба алам ба ёд меорам, ки соли 1998-2000 агар як нӯги поят ба даруни "маршрутка" ҷо мешуд, хоҳ зан бошиву хоҳ мард ба дари он овезон то 3-4 истоғ рафтанро "шараф" мепиндоштӣ. Бе ягон муболиға бой ҳастем, агар қасдан кӯр, кар ё ношуқр набошем.

Бо маоши ҳазор сомонӣ танҳо зиёиёну одамоне аз замони шӯравӣ монда кор кардан меҳаҳанд. Ҷавонон ор мекунанд, ки корро аз зинаҳои поёни оғоз кунанд. Ҷое мекобанд, ки даромаднок бошад, зеро онҳо ҳам хеле зуд бой шудан меҳаҳанд. Зуд, осон ва ҳарҷи бештар. Онҳо ақл ва вақти интизор шудану шуқр кардан надоранд, ба ҳоли пирон меҳанданд, ки бо каме қаноат кардаву сипос меғунҷанд, дар ҳоле ки худ бой нестанд. Бой шудаем, бойе, ки дигар аз он ифтихор дорем. Пинҳонан намедорем, зеро агар бифаҳманд, ки камбағалем, бо мо ошноӣ намеварзанд. Бой ҳастем, бойзода ҳастем, қариб, ки бойавлод мешавем.

Мағозаҳои техникаи муосир, мебелу қолинҳо, мошинҳо, ширкатҳои дару тирезаҳо ва мошинҳои "аклдор", фарши гар-

Гадоҳои шаҳри мо

← саҳ. 11

Аз рӯи мушоҳидаҳо, гадоӣ шаклҳои гуногунро дорад. Роҳу шеваи соддаи он дасти талаб дароз кардан, ҷоё кулоҳ (ё рӯмол) пеш гузошта, соқит нишастан аст (ҳоло ба ин амали содда пас аз гирифтани садақа даст ба рӯй кашидан илова шуда).

Ин шакли гадоӣ техника ва маҳорати зиёд наметалабад ва дар ҳама ҷо ба кор бурда мешавад - сари роҳ, даруни нақлиёт, аксари ҷойҳои ҷамъиятӣ... Афродеро, ки аз ин амал истифода мекунад, аз ҷумлаи мӯйсафедон, кампирҳо, занону духтарон, ҷавонон ва кӯдакон... дар ҳама ҷо дидан мумкин аст. Аммо назди беморхона ва дармонгоҳҳо, масҷиду ошхонаҳо, бонку истгоҳҳо, гузаргоҳҳои зерзаминӣ чорраҳаҳои мошингузар ва маҳали ҷароғакҳои роҳ макони "кор"-ашон аст. Дар паҳлӯи ҳар гузаргоҳу ҷароғакҳои роҳҳои мошинрав ҳам меистанд ва аз ронандагоне, ки барои чанд сония таваққуф мекунад, чизе металабанд ва аз рӯи "мӯд" даст ба рӯй ҳам мебаранд. Ҳар чӣ диҳӣ, бо ризоият мегиранд ва баъзеашон пас аз гирифтани садақа ким-чӣ зери лаб гӯё мекунад ва даст ба рӯй мекашанд.

Чунин ба назар мерасад, ки агар иқдоми пешгирандаи ин амал аз сӯи маъмури интизомӣ ҳар сари чанд вақт дар роҳу хиёбонҳои шаҳр анҷом нашавад,

"Чӣ, тӯйи бачата аз ҳисоби мо мекунӣ?", нафақат боиси ханда, балки ангеае барои андеша ҳам бояд бошад). Талаби ин қабил гадоҳо таҳдид ҳам дорад. Инҳо, ки умдатан муллонамо мегарданд, хона ба хона мақомот мераванд, назди бонку даромадгоҳҳои идораҳо танҳо чанд дақиқа меистанд ва аз мақому мансабдороне, ки мешиносанд, пул мекананд ва "дуо" медиҳанд.

Баъзеҳо ба маҳали кори мақомоти идораҳои БДА, андоз ва гумрук роҳ меҷӯянд ва дар сурати "ҷурағӣ" пайдо кардан "назрхӯр"-и ҷайбашон мешаванд. Ҳар гоҳ фурсат ёфта, дар ҳаққи гузаштани ин ё он мақом ва роҳбарони идораҳои шиносхояшон дуо мекунанд ва ҳақ мегиранд.

Наим Неъматзода, коршиноси масоили иҷтимоӣ ин гурӯҳи талбандҳо, ки ҳамеша хуб мепӯшанду олуфта мегарданд, "VIP"-гадоҳо медонад ва мегӯяд: - Инҳо, ки хуб мепӯшанд, гадоӣ барояшон "хобби" ё шугъа барои даромади иловагӣ аст. Ин тоифа, ки ба пулу даромади калони муфт одат доранд, гирифтани пули майдари барои худ тақдир мекунад. Раису вазир, бонкдору соҳибкорон ва тоҷирони калон "сайд" ва рӯзҳои иду маърака, ба вазифаи нав таъин шудани "мизоҷ" замони муносиби корашон аст. Баъзе аз пулдорон, закоти молашонро ба ин қабил нафарон медиҳанд ва бовар доранд, ки кори дурусте мекунанд, ҳол он ки шароити

Муллонамо мулзам нашуда ҷавоб дод: - Дуо додамат-ку!

Пулчинак ба сар то пой мусофир нигарист, тааҷҷуб кард ва ба ғайр аз сар ҷунбондан илоҷи дигаре наёфт.

Ба зеҳни мо, ки аз хурдӣ ҳамон "чип"-и ҳурмат ва тобеият ба дуоро ҷо кардаанд, дар бисёр маврид қаллобону қулдурон аз ин ҳассосият хеле хуб ба фоидаи худ истифода мебаранд.

ГАДОҲОЕ БО МАҲОРАТИ АКТЁРӢ

Гадоҳоеро бо маҳорати артистӣ дар сари роҳу кӯча зиёд дидан мумкин аст. Занеро мебинам, ки дар кӯчаҳои шаҳр зимистону тобистон ин ҷою он ҷо худро ба замин партофта, бо дастони ларзон металабад. Гумон мекунӣ, ки бо ин сару либос чанд лаҳза пеш аз сахнаи "Эдип" берун омадааст. Ҷавонзани дигарро мебинам, ки таронаҳои бадард мехонад. Боз як ҷавонзан, гӯё ки гунг аст, пеши бар навиштаеро гирифта мешинад ва аз ману шумо имдод металабад (*ӯро пеш вақт нишаста дар кӯчаҳо мекӯнам, аммо ба наздикӣ дар яке аз роҳравҳои бемористони Қараболо дучор омадам, мазмуни таблои дар дасташ ҳамон буд, ки буд: "Фарзанди бемор дорам, ёрдам кунед."*). Мегӯянд, баъзе аз талбандҳо даст ва пой худро маъҷуб нишон дода, дар кӯча мешинанд. Ин гуна талбандҳо ман худ надидам, аммо инро мебинам, ки марде рӯи арабчае хурд, фақат бо нисфи болои бадан гоҳе дар хиёбонҳо мегардад, аз касе чизе наметалабад, вале мардуми бо шафқат ба имдодаш мерасанд...

ГАДО - "НЕВИДИМКА"

Ҳолатеро дидам, ки ба ҷуз ин унвон ба тарзи дигар намешавад ном бурд. Ин зан дар рӯзҳои намози ҷумба ва намози ид назди масҷиди Яққачинори шаҳр мешинад. Синусолаш маълум нест. Чунки сару рӯяшро бо чодари сафед чунон печида мешинад, ки ҳатто чашмонашро ҳам намебинӣ. Ба кӣ садақа мекунед, барои кас номаълум мекунед. Аммо иттифоқан боре аз ҷой хестану чанд қадам гузаштаниро дидам, ки хеле чолокона мерафт ва ҳеч ба нафари муҳтоҷ монанд набуд. "Тавону дар намон" таъбир ва шиори баъзеҳо дар зиндагӣ аст ва ин бонӯи дар чодар печида ҳам то ҷоё метавонад, аз он истифода мекунанд. Як-ду соат ин ҷо бо сару рӯи пӯшида нишастану баъд хеста, аз пайи кори худ шудан зараре надорад ва чанд сомоние, ки аз мардуми содда ва зери таъсири "чип"-ҳои дар мағзамон буда ҷамъ мекунанд, дар як гӯшаи рӯзгораш ба кор меравад. Аз ду сар касе ӯро бо ин пӯшиши либос намешиносад ва нафрин ҳам намехонад...

САВОБИ САДАҚА АЗ КӢ БЕШТАР МЕРАСАД?

Мо иштибоҳ мекунем, ки ба худ мегӯем: "гадохоро хуб мешиносем ва ҳар нафаре, ки

дасти талаб кушода, чизе мехоҳад дар ҳақиқат аз нафарони муҳтоҷ бечора аст. Ба пиндори мо, ҳар фарде, ки чизе мехоҳаду бар ивазаш гӯё дуои хайр мекунанд ва ё арзи бечораҳои мекунад металабад, дар воқеъ бечораи ниёмзанд аст. Бо вучуди ин дар рӯзҳое, ки аз кучо ва ҷӣ касе будани талбандҳо дигар мушаххас нест, боз ҳам кӯшиш бояд кард, ки садақаи шумо ба онҳое бирасад, ки дар ҳақиқат ниёздоранд ва пас аз он ки чизе медиҳед, рӯҳатон биболад ва қалбатон шод шавад.

Муҳаммадӣ Муқимов, устоди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон, ки мушоҳидаҳои зиёде аз рафтору амали ин қишри ҷомеа дорад, мегӯяд: - Дар гузашта фақат қабилҳои ҷӯғӣ гадоӣ мекард ва ин амал барои намояндагони дигар қавму миллатҳо ор ва айб буд. Аммо дар даврони ҷанги дохилӣ ва сипас дар чанд соли ахир ҳамаи марзи нанг бар асари мушкилоти рӯзгор шикасту нангу номус гуфтани чиз, ки дар баробари вичдон дар зеҳну рӯҳияи ҳар шахс вучуд дошт, аз байн рафт.

Ба андешаи ӯ, тағйири низоми сиёсӣ иқтисодӣ, афзоиши бекорӣ, дигар шудани арзишҳо боиси густариши ин амали нангин дар ҷомеа шудааст. Ҳоло дар баробари онҳое, ки пушт ба пушт гадоӣ мекунанд, қишри наведе, мутаассифона шакл мегирад, ки ин амалро шугъа барои рӯзгзаронӣ интихоб кардаанд.

Мусаллам аст, ки садақа додану хайр кардан дар замони қабл аз дини мубини ислому то нозил шудани китоби Қуръон ҳам будааст. Аммо ин китоби осмонӣ аст, ки хеле мушаххасу дақиқ шароити ҷойҳои ин амалро таъин карда ва фармудааст, ки ба ҷӣ касоне садақа додану савоби бештар дорад. Мо фақат

яке аз фармудаҳои иқтибос мекунем ва бовар дорем, ки шарҳи муносибу дақиқ дар ҷиҳати дарки бисёре аз навиштаҳои боло хоҳад буд: **"Садақа аз ниёмзандоне аст, ки дар роҳи худо аз кор мондаанд ва аз рафтани нотавонанд. Ноошноён бениёзашон мепиндоранд, вале онҳоро ба рухсор мешиносӣ, ки ҳаргиз боисрор аз мардум дархост намекунанд ва ҳар моле, ки (ба онҳо) бубахшед, худованд аз он огоҳ аст"**.

Мақсади мо аз навиштаҳои боло ҳам ин аст, ки садақа бештар ба ниёмзанду муҳтоҷон бирасад, на ба онҳое, ки дасту бозуи тавоно ва чашми бинодоранд, вале талбандгиро пешаи худ қарор додаанд.

Боре дар як мусоҳиба аз рӯҳонии маъруф Ҳочӣ Исмоил Пирмуҳаммадзода савол кардам, ки мегӯянд ба ҷӯғӣ додани садақа дуруст нест. Назари шумо чист? Ин шахсияти рӯҳонӣ бо ишора ба фармудаҳои қуръонӣ посух дод, ки садақа ба суди худатон аст ва ба ҷуз ризои худо садақа накунад. Баъд таъкид кард: - Боз ба ин ният садақа кунед, ки худованд шуморо диҳанда дораду талбанди накунад.

Воқеан, рӯҳияи инсон сарфи назар аз он ки ҷӣ гуна аст ва ҷӣ ҳолати равонӣ дорад, ҳамеша ба сӯи амали хубу кори хайр тағйир меёбад. Дар сангинтарин дил ҳам гоҳе ангеаи меҳробонӣ пайдо мешавад ва меҳобаду, ки ба нафаре аз худ бенавотару бечоратар ва ниёмзандтар мадад расонад. Амали хайр аз ҳидоятҳое аст, ки инсонро дар ҷомеа арҷманд ва рӯҳияашро болида месозад. Мутаассифона, афроди хушёр заранг ҳатто аз ҳолатҳои раҳмдилӣ инсонҳо ҳам ба суди худ истифода мекунанд.

Солеҳ ЮСУФОВ

Назди беморхона ва дармонгоҳҳо, масҷиду ошхонаҳо, бонку истгоҳҳо, гузаргоҳҳо, чорраҳаҳои мошингузар ва маҳали ҷароғакҳои роҳ макони "кор"-ашон аст. Дар паҳлӯи ҳар гузаргоҳу ҷароғакҳои роҳҳои мошинрав ҳам меистанд ва аз ронандагоне, ки барои чанд сония таваққуф мекунанд, чизе металабанд ва аз рӯи "мӯд" даст ба рӯй ҳам мебаранд.

дар рӯ ба рӯи ҳар соқити шаҳр, ҳар ронанда як не, чанд талбанди зуҳур мекунанд. Тавба кардам, аммо гоҳе чунин ба назар мерасад, ки баъзе рӯзҳо тамоми дардманду маъҷуб ва бечораҳо гӯё ба шаҳр мерезанд... Хурдагирии мо ба онҳое, ки воқеан ниёз ба ёрӣ доранд, дахл надорад, аммо ҳангоме, кас мебинад, шумори афроде, ки ин шугъаи нангинро пешаи худ кардаанд, сол ба сол зиёд мешавад, ана ин чиз нигаронии моро бештар мекунанд.

"VIP"- ГАДОҲО

Шакли дигари талбандгӣ ва гурӯҳе аз гадоёне ҳам ҳаст, ки "фаъолият"-ашон камтар ба чашм мерасад, вале даромади онҳо хеле бештар аз гадоҳои оддӣ аст.

Намунаи ин гурӯҳ ҳамон "қаҳрамон"-и сахнаест, ки Ало-виддин бозидоаст (ибораи эътирозомези қаҳрамони ин сахна

закот, тарзи додани садақа чунин чизеро тавсия намекунад.

Ин қабил гадохоро ҳамчунин қулдур (рәкетир) метавон шумурд. Инҳо, ки фақат ба зада гирифтани одат доранд, кӯшиш мекунанд, ки ба касе чизе надиҳанд ва ҳамаро дар баробари худ қарздор мепиндоранд.

Чанд рӯз пеш ба маршрут-ка савор шудам. Пас аз ман нафаре муллонамо, бо ришаке ба рӯй ва ҷелаке бар тан низ савор шуд. Чун чанде роҳ рафтем, пулчинаки мошин, ки худ ҳам марди миёнасоле буд, ба он нафаре, ки баъди ман савор шуд, муроҷиат карда, пурсид: - Ака, роҳқироя намедиҳӣ?

Он мард, ки чандон калонсол ҳам набуд, ба шиддат гуфт: - Додам ку.

Пулчинак чанд сомони дасташро шумурда, боз савол кард, ки "Кай додӣ? Инро дигарон доданд."

Хусусияти динҳои ҷаҳонӣ ин аст, ки пайравони онҳо, наздикии маънавии худро бо ҳамдином дарк намуда, айни замон дар кишварҳои аз нигоҳи фарҳангиву тамаддуни мухталиф ба сар мебаранд. Чунин ҳол акнун зиёда аз 2 ҳазор сол бо насронияён ва анқариб 14 қарн бо мусулмонҳо руҳ меҷаҳад. Далелҳои таърихӣ, алаҳқусус дар он ҳолат, ки агар ҳамчун бурҷон дар сиёсат истифода шаванд, бисёр вақт устуравӣ гардида, дар мавриди зиёд муғризон таҳриф низ карда мешаванд. Бо оғози "сиёсишавӣ" - и ислом ва қувват гирифтани муқобалаи намояндагони сарсаҳти он бо тамаддуни "миллиарди тиллоӣ" (кишварҳои пешрафтатарини олам. Мутарҷим) таърихи муносиботи насронияёну мусулмонон аз ҷониби гурӯҳҳои муайян ба таври ғаразнок истифода бурда мешавад.

ХАТИ САБЗ ДАР ПАРЧАМИ ИМПЕРИЯ

Бо дини Ислом дар Русия на дар замони Ёрдаи Тиллоӣ шинос шудаанд (чун одатан ҳисоб мешавад), балки ин хеле пештар рӯи кор омада буд: пайравони ин оин, ҳамсоҳҳои наздиктарини русҳо-булғорҳои Волга ҳанӯз қарни 10 мусулмон шуда буданд. Дар хусуси тоҷирони тоҷик аз Мовароуннаҳр бояд қайд кард, ки онҳо ҳанӯз хеле пеш аз таъмид (қабул кардани насроният)-и давлати Рус аз ҷониби Княз Владимир меҳмонони доими шаҳрҳои русӣ аз Рязан то Галич буданд. Шаҳодати тиҷорати фаъолонаи онҳо шумораи он қадар зиёди дирҳамҳои сомони ҳастанд, ки таъя бар ин далели раднопазир таърихнигорон қотейона нисбати асҳори тоҷикӣ ҳамчун асоси соҳтори молиявии Руси Киевӣ дар қарнҳои 10-11 ҳарф мезананд!

Хуб, муносиботи насронияён православӣ бо мусулмонон дар ҳудуди Русия тӯли тамоми таърихи мавҷудияти ин давлат чӣ гуна будааст?

ТАҲАММУЛПАЗИРИИ МАЗҲАБИИ КИШВАРИ РУС

Қисми зиёди мусулмонон баъд аз фурӯпошии Ёрдаи Тиллоӣ авоҳири қарни 15 дар ҳайати Русия қарор гирифтанд, аммо ҳанӯз як қарн пеш аз ин миёни аҳолии православии Руси Чанубӣ маскангоҳҳои калони тоторҳо-муҳоҷирони сиёсие, ки ҳангоми мубориза барои қудрат дар ватанашон ноком шуданд, пайдо гардиданд. Онҳо ба ин ҷо аз Қазон, Аштархон (Астрахань), Сибири Ғарбӣ ва Қрим фирор намуда, дар шаҳри Касимов ва атрофи он сокин мешуданд. Тоторҳои касимовӣ ("қосимовӣ"), ки пайраи равияи суннии дини ислом буданд, дар қарнҳои 15-17 дар хидмати давлати Москва қарор гирифта, бисёр маврид вазиҳо ба ландрод дар маъмурият ва артиш ишғол мекарданд.

Баъд аз фурӯпошии Ёрдаи Тиллоӣ ва сипас барҳам хӯрдани хонигарҳои Қазону Аштархон қисми зиёди элитаи тоторӣ бо ашрофияти русӣ омехта, соҳиби унвонҳои мансабҳои баланд гардид ва дар ҳамроҳ кардани Сибир, Шарқи Дур ва Кавказ ба ҳайати кишвари Рус фаъолона иштирок намуд. Қарнҳои 16-18 миёни ашрофияти рус қишри чашмаси ашрофони пайдоиши кабардинӣ, черкесӣ, нўғайӣ ва озаридошта пайдо гардиданд.

Дар натиҷа охири қарни 18 аҳолии мусулмони Русия даҳ фоизи шумораи умумии тамоми аҳолиро ташкил мекард. Маҳз ҳамон вақт аз ҷониби ҳукумати кишвар як қатор қарорҳои қабул гардиданд, ки асоси сиёсати мазҳабии давлат нисбати оини ислом шуданд. Ин ҳолат дар соли 1767 баъд аз сафари императорзан Екатеринаи 2 ба Қазон руҳ дод, ҳангоме ки ӯ тамоми маҳдудиятҳои пешинро дар самти сохтани масҷидҳои сангин ва иншооти ҷамъиятии мусулмониро барҳам зад. Ҳамчунин таҳаммулпазирии миёнимазҳабӣ аз қарори таърихӣ Екатеринаи 2 "Оиди таҳаммулпазирии тамоми оинҳо", ки соли 1773 қабул шудааст, обшӯр мегирад. Аз ҳисоби давлат якҷанд теъдоди наشري Қуръон ба роҳ монда шуда, ба имом-хатибони масҷидҳо додани маоши ҳармоҳаи давлатӣ муайян гардид.

Соли 1788 бо фармони Екатеринаи

2 аввалин ташкилоти расмӣ мусулмонони Русия-"Шӯрои Оренбургии рӯҳонии мусулмонӣ" таъсис дода шуд. Вазиҳои расмӣ сарвари мусулмонҳои Русия-муфти созмон дода шуд, ки баъди интиҳоби ҷамъияти мусулмони кишвар аз ҷониби император таъин карда мешуд. Қисми зиёди муфтиҳо, ёварони онҳо ва ҳиссаи ғолиби муллоҳои қаторӣ аз миёни "тоторҳои қазонӣ" интиҳоб мешуданд. Мақоми Шӯро шаҳри Уфа буд.

Илова бояд намуд, ки ҳанӯз санаи 22 феввали соли 1764 Екатеринаи 2 қарори Сенат оид ба "Ба тамоми князҳо ва мирзоҳои Тоторӣ фароҳам овардани имконияти истифода бурдани тамоми имтиёзҳои ашрофияти Русия"-ро имзо кард, ки он тамоми ашрофият (аристократия)-и русиягиро, нигоҳ накарда ба мансубияти милливу динӣ, дар ҳуқуқҳо баробар намуд. Дар ҳуҷҷат, аз ҷумла, ба ин маъно зикр гардидааст: "Хоҳиши мо ин аст, ки ҳар кас, новобаста аз пайдоиш ва эътиқод, бояд аз имтиёзҳои бархӯрдор бошад, ки ин ҳуқуқро аҷдоди номвар ва хидматҳои шоистаи шахсияш муҳайё сохтаанд".

ШАҲИДОНИ СОДИҚИ РУСИЯ

Дар ҳайати давлати Москва, ҳанӯз то ҳамроҳ намудани хонигарии Қазон дар соли 1552, қишри чашмаси низомияи мусулмон дар симои тоторҳои касимовӣ, ки ба хидмати ҳокимони маскавӣ дар қарни 15 гузашта буданд, қарор доштанд. Аз ҳамон замон давлати Рус пайваста ва бо шумораи мунтазам зиёдшаванда соҳиби табааи мусулмон аз Поволжйеи Миёна ва Поёнӣ, Сибири Ғарбӣ, Кавказ ва Осиёи Миёна мегардид. Ҳукуматдорони рус ҳеҷ гоҳ нисбати фоизи таносуби раияти мусулмони давлат нисбат ба шумораи умумии аҳолии хавф надоштанд ва тамоми ранҷҳои меҳнату хидмати ҳарбиро миёни аҳолии баробар тақсим мекарданд. Қисми низомии тоториву бошқирдӣ иштирокчи бевоситаи тамоми он ҷангҳои муноқишаҳои ҳарбие буданд, ки Русия, оғоз карда аз қарни 16, дар онҳо ширкат дошт. Ҳангоми ҷанги солҳои 1812-15 алайҳи Наполеон якҷанд полки мусулмонӣ аз Урал меҷангиданд-камонварони бошқирдӣ бо

ҳамлаҳои ногаҳониву шабохонҳои барқосо ҳароси фаронсавиҳоро меоварданд, ки муқобили ин ҷанговарони моҳир коре карда наметавонистанд.

Дар оғози Ҷанги Якуми Ҷаҳонӣ дар ҳайати артиши рус афсарони мусулмон наздики 10 фоиз (4002 нафар аз шумораи умумии 40590 нафар)-ро ташкил мекарданд. Миёни роҳбарияти олии артиш 30 нафар генерал буданд, ки пайдоиши тоторӣ, кавказӣ, озарӣ ва осийимӣ-нағӣ доштанд. Унвонҳои генералиро хонҳои Хева ва Бухоро соҳиб буданд. Бояд хотирнишон намуд, ки хони Бухоро Саид Олимхон (охирин амири сулолаи манғитӣ. Мутарҷим), чун падараш-Саид Абдулаҳад-маълумоти касбии ҳарбиро дар корпуси кадетии Николаевӣ дар Петербург гирифтааст.

Амир Абдулаҳад сарпарастии полки 5-уми казакии Оренбург буд ва пайваста дар омӯзишҳои ҳарбӣ иштирок карда, доимо ба навгониҳои техникаву аслиҳот мароқ зоҳир мекард. Соли 1905, ҳангоме ки дар Русия маъракаи ҷамъ овардани маблағ барои барқарорсозии флоти русӣ, ки дар набарди Тсусима (ҷанги Русияву Чопон. Мутарҷим) осеб дида буд, оғоз гардид, амир миллион рубл бо тилло хайр намуд. Ин маблағ барои сохтани киштии ҳарбии минакаш равона гардид, ки он номи "Амири Бухоро" ("Эмир Бухарский")-ро гирифт. Киштии флоти Балтика ворид шуда, сараввал дар Ҷанги Якуми Ҷаҳонӣ, баъдан дар ҷанги шаҳрвандии солҳои 1918-20 дар Русия иштирок кард.

Ин ҷо бояд зикр намуд монархист (тарafdорони низомии шоҳигарӣ. Тарҷумон)-ҳои рус, ки кӯшиши барқарор сохтани ҳукумати шоҳиро доштанд, дар муборизаи хеш маҳз ба қисми низомии кавказӣ ва тоторҳои Қрим таъя мекарданд, чун танҳо онҳо ба савганде, ки ба шох дода буданд, содиқ монданд!

Ҷанги Бузурги Ватании солҳои 1941-45 низ дар партави иштироки мусулмонҳои Иттиҳоди Шӯравӣ дар мубориза алайҳи душмани умумӣ истисно нашуданҳо аз Тоҷикистон, тибқи маълумоти гуногун, аз 190 то 230 ҳазор сокинонаш ба ҷабҳа сафарбар гардида, аз ин шумора 98 ҳазор нафар ҷони худро дар ҳифзи

Ватан нисор карданд. Албатта, на ҳамаи онҳо мусулмон буданд, аммо тоҷикон ва ўзбекон қисми ғолиби ин қурбоншудагонро ташкил доданд.

Барои онҳо ин ҷанг чӣ гуна буд ва чӣ маъние дошт? Тибқи назари "эҳғарони милли", ин ҷанг кушишонаи бузурги ҷаҳоние буд, ки "мусулмонҳои бадбахт"-ро хӯҷаинони истилогарашон зерӣ "санги осиеб"-и марговари он андохта буданд. Марокашиҳо ва алҷазоирҳоиҳо ба "гӯштқимакунак"-и ҷанг фаронсавиҳо, ҳиндуҳо ва сенегалиҳо-англисҳо, тоҷику ўзбек ва тоторҳоиҳо-русҳо тела доданд. Мустамликадорони сафедпӯст миёни худ муноқиша мекарданд ва қурбони ин муноқишаҳои онҳо осиебву африқоиҳои бадбахт мешуданд. Одатан, бурҷонҳо нисбати ин ки чӣ гуна бадбахтиҳо метавонистанд сари мусулмонҳо дар сурати ғалабаи фашизм фуру бирезанд, аз ҷониби чунин ашхос нодида гирифта мешавад, чун санҷидани ин (хушбахтона) ба ҳар сурат ғайриимкон аст. Аммо ба олами тахайюлот ворид шудан қорест осон...

Вале агар бе истифода бурдан аз тахайюлот, таъя ба далелҳо ҳарф занем, пас метавон ба хотир овард, ки мусулмонони шӯравӣ барои ягон мустамлика на, балки баҳри ҳифзи Ватани Умумӣ меҷангиданд-чун дар оғози соли 1941 нисбати ҳукуматҳои пешинаи амириву хонӣ дар Осиёи Миёна на беш одамоне орзу мекарданд, ки дар Русия нисбати Врангел ва Колчак. На, албатта элитаҳои пешинаи аз ҳукумат барканоршуда дар қалби хеш нисбати соҳти нав дудаи кинаву адоват мепарвариданд, аммо қисми ғолиби аҳолии Тоҷикистон, Ўзбекистон, Туркменистон ва Қирғизистону Қазоқистони шӯравӣ Рейхи Саввум (Олмони фашистӣ)-ро ҳамчун таҷовузгаре қабул мекарданд, ки дар мубориза алайҳи он метавон ҷони худро қурбон намуд.

Мусулмон-саворагон (кавалеристон) аз Тоҷикистон солҳои 1941-42 дар майдонҳои набарди Можайск ва Ржев, ҳифзи ағбаҳои Кавказ аз "супермен"-ҳои бригадаи махсуси олмони "Эделвейс" ҷасорат ва маҳорату малакаи баланди ҷангии худро нишон доданд. Ҷанговарони тоҷик соли 1942 як ҳафтаи пурра танкҳои генерали машури олмонӣ Манштейнро дар наздикии Котелниково боздоштанд ва бо ин корнамоии хеш ба артиши шӯравӣ имкон доданд, ки ҷойгоҳи худро мустаҳкам намоянд ва дар натиҷа 22 дивизияи олмонӣ дар Сталинград муҳоҷира ва нест карда шуд.

Магар ин афроде, ки дар ҷангалҳои назди Ржев ва дашти паҳновари барфпӯши Оқсой абадан хуфтаанд, шаҳид маҳсуб мегарданд? Ба маъно маҳдуд, "шаҳид" он ҷанговаре маҳсуб мегардад, ки дар мубориза алайҳи кофирон ҷони худро аз даст додааст. Аммо агар мантиқан мулоҳизаронӣ намуд, фашистони олмонӣ, ки омезиши аҷиби оинҳои эҳғардидаи пешин (язычество, бутпарастӣ) ва ҳарзаи симиё (окультизм)-ро пайравӣ мекарданд, дар симои хеш маҳз чунин кофиронро таҷассум мекарданд ва онҳоро ба ҳеҷ вақт ба "аҳли Китоб"-насронияён, яҳудиён ва зардуштияён наметавон нисбат дод. Аз нигоҳи ман, дар ин лаҳзаҳои эҳғавии фарҳангу таърихи миллии ин масъаларо набояд бе диққат монд - ҷанговарони мусулмон, ки дар набардҳои Ҷанги Бузурги Ватанӣ кушта гардидаанд, бояд дар хотираи таърихии ҳамдиномашон мақоми заруриро доро бошанд (яъне, ин фавтидагон бояд ҳамчун "шаҳид" қабул гарданд. Мутарҷим!)

Таърих чунин мудирӣ кардааст, ки пайравони адёни гуногун дар кишварҳои мухталиф дар ҳамзистӣ бо ҳам қарор доранд. Русияи таърихӣ (Рус-Империяи Русия-Иттиҳоди Шӯравӣ-Федератсияи Русия)-намунаи нодири кишварест, ки насронияён ва мусулмонон на танҳо тавъам бо ҳам осоишта ба сар мебаранд, балки дар ҳамдастӣ Ватани ягонаи худро бунёд ва ҳифз мекунанд.

Виктор ДУБОВИТСКИЙ,
доктори илмҳои таърих
Мутарҷим Азамат ДҶУСТОВ

ИНСОФ ОБ МЕХҶУРАД АЗ ЧАШМАСОРИ ФАҶМ

Раднома ба тақризи профессор Б. Мақсудов "Мақун, хоҷа, ислоҳ шеъри Камол!" дар хошияи нашри нави "Девони Камоли Хучандӣ". - "Адабиёт ва санъат", 26-уми ноябри соли 2015)

Перомуни пешгӯфтор ва матни "Девони Камоли Хучандӣ", ки бо эҳтимоми камина таҳия ва интишор гашта буд (дар нашриёти "Хуросон", Хучанд, 2015), ба саҳтгӯиҳои муқарризе соҳибунво нахуст бо хомӯшӣ посух гуфтам, зеро бо "суханшиносӣ", ки бидуни истихоло суҳан мегӯяд, баҳс карданро "об бар ҳован кӯфтан" шуморидам. Вале бо гузаши вақт, пас аз он ки дар муқаддимаи нусхаи девони (манзур девони номукаммали Камоли Хучандӣ, Ахтарони адаб, Душанбе, 2015) таҳиякардаи худ профессор Бадриддин Мақсудов аз тақризи навиштааш изҳори тафоҳури ризомадӣ кард ва дар посухаш ба мақолаи Ромиз Абдуллоев гузашт аз ҳақду сарҳади одоби инсоф, косаи сабрам лабрез шуд. Зеро пай бурдам, сукути маро аломати ризоият пиндошта, мутмаъин шуда, ки ҳамаи эродҳои гирифтаи ӯ нисбат ба пешгӯфтор ва матни таҳиянамудаи камина дурустанд ва маро ёрои ба ӯ посух гуфтан нест. Инак, "ману гурзу майдону Афросиёб!"

Бо изҳори пӯзиш аз хонандагони соҳибназар, камина ба тақризи тунд ва қадалии профессор Б. Мақсудов бо шеваи худӣ ӯ посух мегӯям, зеро "кулӯхандозро подош санг аст."

Матни девони таҳиянамудаи ин хоксор дар заминаи муқоисаи амиқи чандин нусхаҳои хаттӣ ва чопӣ тадвин гардида, аз ин рӯ, рӯбардори кӯрқӯронаи ягон нусхаи алоҳидаи чопӣ дигар нест. Камина дар матни девон сиҳати вазн, маъно ва мазмуни абёти Хоҷа Камолро чун амонат нигоҳ доштаам. Сарфи назар аз чанд иштибоҳи ҷузъӣ ва ғайриихтиёрии техникӣ, нусхаи мазкур яке аз саҳеҳтарин нусхаҳои "Девони Камоли Хучандӣ" аст, ки ҳар кӣ дониш ва инсоф дорад, ба он арзиши шоиста қоиладар ва ҳар кире донишу инсоф нест, дар нақди он жомеҳояд.

Гирифтем, ки худӣ устод Б.Мақсудов дар фазои маърифати шеъри Камол моҳи беайб аст ва дар таҳқиқи осори ӯ олимӣ пухтакору дақиқназар. Аммо, дарего, пас аз мутолаъаи "кор"-ҳои ба истилоҳ "илмӣ"-яш, боварам ба ин коста гардид. Ба вижа аз тақризи ӯ ба тозагӣ навиштаи ӯ ба равшанӣ эҳсос мегардад, ки то ба ҳол калиди шинохти адабиёти классикии моро ба дурустӣ дарнаёфтааст ва аз рамзу рози суҳани қадимаи форсӣ ба қадри кофӣ огоҳ нест. Агар ӯ донишманди дурандеш мебуд, ба тақризи бисёр заъифи чун ӯ "профессоре" зарурати ҷавоби рад навиштани чун ман "хонандае", ки ягон унвони болохонадори илмӣ надорад, пеш намеодад. Яъне ӯ бояд чунон оқилона ва олимона суҳан мегуфт, ки ҷое барои танқиду тасҳеҳи мулоҳизаҷояш ба ман ва касе дигар боқӣ наменд.

Ба гумони голиб, профессор Б. Мақсудов пиндоштааст, ки дар тамоми кишвар касе мисли ӯ Камолшинос нест ва дар заминаи ин гирифтагӣ ба худ ҳуқуқ додааст, ки ба ҳар коре, ки дар бобати рӯзгор ва осори Камоли Хучандӣ аз ҷониби ғайри ӯ сомон меёбад, забони эрод кушояд.

Агар ба рисолаи "илмӣ"-и Б.Мақсудов "Рӯзгор ва осори Камоли Хучандӣ" ва пешгӯфтори девони ба наздикӣ таҳиякардааш амиқ назар андозем, падида аст, ки роҷеъ ба арзиши фарҳангиву адабии ашъори Камол ӯ ягон кори тоза ва бесобиқаеро анҷом надодааст, баръакс дар рисолае, ки ёд шуд, чанд мисраъи Камолро бархато ва ғалат сабт карда, ба онҳо шарҳи нодуруст навиштааст, ки далели равшани дуруст пай набурдани ӯ аз балогати калом ва маъноии хоси шеъри шоир аст. Таваҷҷуҳи кунед ба ин тафсири ба байти Камоли Хучандӣ дар рисолаи мазкур: "Аз назари (?) Камол ҳар қадар ошиқ дар ҳасрати маъшуқ ва роҳи висоли ӯ ғам хӯраду беқарор шавад, ҳамон қадар ба асрори ишқ сар фуру мебарад (?). Аз ҳаминаи ҷост, ки ӯ ғами ишқро калиди маҳзани асрори ишқ медонад:

Рухи ту ояти кашшофи хусро тафсир, Ғами ту маҳзани асрори ишқро мифтоҳ" (саҳ. 85-86).
Шигифтовар аст, ки муҳаққиқи рӯзгору осори Камол ин қадар дур монда аз фаҳмиши лутфи сурату сирати суҳани шоир, ки шеъри ӯро бо имлои ғалат китобат ва бидуни дарк шарҳу тафсир мекунад. Барои шинохти матлаб ва лутфи шоир кифоя аст, ки байтро дар чунин шакл нависем:

Рухи ту ояти "Кашшоф"-и хусро тафсир, Ғами ту "Маҳзани асрор"-и ишқро "Мифтоҳ".

Ва шарҳ диҳем, ки "Кашшоф" номи тафсир аз донишманди маъруф Маҳмуд ибни Умар-аз-Замашарӣ; Аз "Маҳзани асрор" мурод "Маҳзан-ул-асрор"-маснави Низомии Ганҷавӣ; "Мифтоҳ" - номи китобе дар илми маъноӣ, ки таълифи аллома Саккоӣ аст. Камоли Хучандӣ аз номҳои кутуби хондааш низ таъбироти шоирона сохта, матлаби хешро изҳор намудааст.

Иқтибоси дигар: "Барои дар роҳи ҳақиқат ба манзили мақсуд расидан азхудгузарӣ (?) лозим аст (Манзили мақсуд наздик асту раҳ эмин, Камол, Лек то он чо зи худ гар нагарӣ, натвон расид" (саҳ. 87). Дар тақризи "олимона"-и худ Б. Мақсудов аз ман эрод гирифта буд, ки бо забони ба истилоҳ "омиёна" андешаҷояро навиштаам. Аммо забони чумлаи боло чӣ забон бошад ва мақсуди нигоранда аз ин чумлаи чист, ман нафаҳмидам. Агар намунаи забони "илмӣ" ҳамина аст, ки Б.Мақсудов бо он рисола навишта, алҳазар аз чунин забони ноҳамвор ва аз фасоҳат тижӣ! Дар чумлаи иқтибосшуда вожаи мураккаби бофтаи "азхудгузарӣ" ҳаргиз маъноии иборати "аз худ гузаштан"-ро намедиҳад.

Барои муҳаққиқи адабиёти классикии форсӣ донишманди вазни арӯз ҳатмист, то ашъори гузаштагонро дуруст бихонад ва бехато ташреҳ диҳад. Чои таассуф аст, ки муҳаққиқ Б. Мақсудов гоҳе ноогоҳона (!) бо шеъри Камоли Хучандӣ бархӯрд намуда, дар рисолааш чандин байти шоирро номавзун, сактадор ва ғалат иқтибос кардааст, ки

далели «огоҳии» ӯ аз назокати шеъри арӯзӣ мебошад. Аз чандин мисол танҳо ду мисол намуна меорам:

3-ин остон набарад (?) паноҳе ба кас Камол, Дарвешу кӯи ту ба дари подшоҳ нарафт.
("Рӯзгор ва осори Камоли Хучандӣ", саҳ. 75).

Мутобиқи вазни арӯз мисраъи аввали байти боло "3-ин остон набурд паноҳе ба кас Камол" бояд навишта ва хонда шавад.

Байти зеринро дар мақолаи ҷавобии худ ба тақризи профессор Б.Мақсудов номзади илми суҳаншиносӣ С.Саидов аз китоби "Рӯзгор ва осори Камоли Хучандӣ" мисол оварда буд, ки дар он на танҳо дар вазн, балки дар маъниву мантиқи каломи Камол низ аз ҷониби муҳаққиқ тасарруфе воқеъ шуда. Ӯ байтро чунон ислоҳ кардааст, ки нишоне аз суҳани Шайх Камол дар он намонда:

Камол, аҳли риёро маҳон ба ҳалқаи зикр, Чи арбада асту гулви ло оллоҳ-ло оллоҳ" (с. 80).

Вой бар дониши муҳаққиқе, ки дар сари маъноии байти шоир намеандешад ва чашми хираи зеҳнаш намебинад, ки тарзи ифодаи матлаб ва мантиқи дар мисраъи дуоми байти боло музҳик аст! Чумлаи (мисраъи) "Чи арбада асту гулви ло оллоҳ-ло оллоҳ" чӣ маънӣ дорад? Магар Хоҷа Камол то ба ин андоза саҳландеш аст, ки чунин чумлаи ғалатаи хандаоварро дар шеъраро ба кор бигирад? Не, хато аз Хоҷа Камол нест, хато дар фаҳму заковати «мо» муҳаққиқони шеъри ӯст, ки маъниёб рамузфаҳм нестем. Зимнан, аз профессор хоҳиш дорам, ки шакли дурусти мисраъи дувоми байтро аз "Девони Камоли Хучандӣ" дар таҳияи А. Суруш (соли 2015) дарёб намояд ва иштибоҳи пешинаи худро дар нашри нави рисолааш тасҳеҳ кунад.

Гирифтем, ки рисолаи "Рӯзгор ва осори Камоли Хучандӣ"-ро Б. Мақсудов дар замони ҷавонӣ ва камтаҷрибагӣ навишта. Пас, чаро баъзе аз андешаҳои "олимона"-и профессорони солор дар пешгӯфтори ба тозагӣ навиштаи ӯ бар "Девони Камоли Хучандӣ" (Ахтарони адаб, Душанбе, 2015), ҳатто дар сатҳи "омиёна" ҳам нестанд? Ин чо бо овардани як намуна аз мулоҳизаҳои ӯ дар пешгӯфтори девони Камол иктифо намуда, нақду баррасии муфассали онро ба вақти дигар мавқуф мегузорам. Профессор Б.Мақсудов байти зерини Камоли Хучандӣро чунин маънидод мекунад: "Дар миёни ғунҷаҳои гул дамидаи боди "субҳгоҳӣ"-ро чунин шарҳ кардааст:

Пеши лабҳои ту аз даъвии кӯҷакдаҳанӣ Ғунҷаҳоро ба задан боди сабо тавба диҳад.

Ин насақ баёну тасвири ҳар ашъори Камоли Хучандӣ бисёранд ва онҳоро худӣ ӯ ба "хаёлотӣ латиф ва "маъноии хоса" таъбир кардааст" (пешгӯфтори Б. Мақсудов дар Девони Камоли Хучандӣ, Ахтарони адаб, Душанбе, 2015, саҳ. 7).

Азизони соҳибназар, ба тафсири таҳлили сатҳии байт аз ҷониби профессор Б.Мақсудов дар иқтибоси боло чӣ баҳо медиҳед, олимона аст ё мисли он, ки ба камина эрод гирифтааст, «омиёна»? Чунин тарзи тафсири таҳлил танҳо бозгӯии сатҳиву содаи байт аст, ки ин нуктаро хонандаи нуктасанҷи Шайх Камол

бе кумаки профессорони муҳтарам ҳам мефаҳмад. Мебоист, муҳаққиқ назокати маъно ва латофати суҳани Камолро барои хонандаи худ бозкушоӣ ва рӯнамо кунанд, ки мутаассифона, аз уҳдаи ин кор набаромадааст.

Инак, ба эроду нуктагириҳои бемавқеи профессор Б. Мақсудов аз пешгӯфтори "Девони Камоли Хучандӣ" (дар таҳияи А.Суруш, Хучанд, соли 2015) бо далелҳои мантиқӣ посух медиҳам:

1. "Пешгӯфтор"-е, ки таҳиягар ба ин матн навиштааст (қисме аз он), то андозае омиёна (?) ба назар мерасад ва дар арзёбии (?) он метавон махсус (?) суҳан кард. Пеш аз ҳама, баъзе гуфторӣ аҷибу ғариби (?) маркум дар он (?) диққати хонандаро (?) ба худ ҷалб мекунад" - навиштааст дар тақризи худ Б.Мақсудов. Офарин! Агар сабк ва забони мақолоти "илмӣ" ҳамина бошад, вой бар забони илм!

2. Профессори муҳтарам, дар мавриди иртиботи маънавии вожагони "хат" -у "набот" ва "лаб"-у "оби ҳаёт" аз фикри худ ҳеҷ гоҳ барнамегардам ва эродатонро қабул надорам ва ба Шумо фаҳмониданро ҳам зарур намедонам, чун андаке нуруи зеҳнии шахс дар шинохти шеъри Камол кофӣ бошад, зарурат бар шарҳи дубора нест. Аз тавзеҳе, ки дар "тақризи" ба байти Хоҷа Камол навиштаед, хуб хандидам, бехтар мебуд, агар аз чунин тавзеҳот худдорӣ мекардед. Роҷеъ ба шарҳи байти мавриди баҳс камина дар "Фарҳанги Камоли Хучандӣ" изҳори андеша кардаам ва ин чо бо ҳамина иктифо мекунам.

3. Дар матни девон вожаи "шаккар" дар байте мебоист дар шакли "шакар" бо тақозои вазн ояд. Аз зери нохун чирк чустан кори оқилона аст? Дар пешгӯфтори мо, ки саҳт ба он часпидед, дар байти мавриди баҳс, ки онро чун шоҳид истифода бурдаем, вожаи "шаккар" дар шакли "шакар" омадааст (профессор, ба чашми хирад айнаки инсоф гузоре ду бингаред ба саҳифаи 6-и пешгӯфтори девон) ва ин амр далолат бар он мекунад, ки дар дохили матни девон хатои ғайриихтиёрии техникӣ рафта.

4. Дар мавриди вожаи "васла" дар байти "Гар аз он домон бад-ин дарвеш васле мерасид, Васлае медӯхтаи ин чони пора-пораро" боз ҳам эродатон олимона нест, шояд аз илми матншиносӣ ва нусхашиносӣ дуред ва намедонед, ки гоҳе як байти шоирӣ аҳди қадим ҳангоми нусхабардорӣ (китобат) аз ҷониби котибони босавод ва бесавод (!) дар чанд нусхаи хаттӣ бо чандин гуна сабт шуда, ки онҳоро «нусхабадалҳо» гӯянд. Аксари ғалатҳо, ки дар тақризи худ баршумурдаед, ҳамон нусхабадалҳоанд, ки то имрӯз касе дар илми матншиносӣ онҳоро ба ҳукми ғалат барнашумурдааст, балки дар матнҳои илмӣ-интиқодӣ матншиносон дар поварақ ва ё пайнавиштаҳо тафовути он нусхаҳоро низ дарҷ кардаанд. Афсӯс, ки Шумо ҳамина шеваи роҷи матншиносиро нодида гирифтаед ва барои ҳар чӣ бештар айбу камбудӣ ёфтани аз кори мо он ҳама ро дар қатори ғалатҳо нишон додаед.

5. Эроди гирифтаи Шумо аз таъбири "чу борбаста зи мой" далел аз "маънифаҳмӣ" ва "суханшиносӣ"-и Шумое, ки ба ҷои он шакли бемантиқӣ "чу бор бастай моле"-ро тарҷеҳ додаед. Бехтараш ба байти мавриди баҳс шарҳ наменавиштед,

чунки он байт дар шакли манзуркардаи Шумо ҳомили маъние саҳеҳ намебошад ва мантиқаш ҳам хароб аст. Меҳоҳед, исбот намоям? Хуб! Ибораи "бор бастай моле" чӣ маънӣ дорад? Ҳеҷ маънӣ ва мантиқ надорад. Вожагони "бор" ва "мол" як андоза муродифи якдигар ҳастанд, вале бидуни вожаи "мол" ҳам таъбири "бор бастан" ифодагари матлаб аст. Пас, ифодаи "борбаста зи мо", ки дар чандин нусхаҳои хаттӣ қадимаи "Девони Камоли Хучандӣ" дучор меояд, саҳеҳ мебошад, зеро шоиронаву суфиёнаву мантиқист ва маъноаш "ба олами танҳоӣ аз мо (ҷамъият) азмарда" мебошад, ки мутаассифона Шумо онро дарк накардаед.

6. Дар тақризи роҷеъ ба "тасҳеҳи фардӣ" баҳси ноогоҳона ороштани Шумо зарур набуд, зеро профессоре, ки даст ба тақризу танқид мезанад, бояд аз таърихи улуми нақди адабӣ, матншиносӣ ва равишҳои таъбиқи онҳо андаке огоҳӣ мебошад.

Шумо дар тақризи худ усули тасҳеҳи фардӣро маро, ки дар чандин таърираву баёзу шарҳҳои кӯҳан намунаҷояш ҳаст, "кашфиёт" шуморида, навишта будед: "Чунин равиш дар илми матншиносӣ "кашфест. Аммо баъд андеша ва ақидаи худро тамоман (!) дигар карда, дар тақризи ҷавобии ба тозагӣ навиштагон - "Аввал андеша мекӯед, баъд гуфтор" чандин мисолро баршумурда, ба Ромизи Абдуллоҳ таъкид ва исбот кардани шудед, ки аз ин раванди илми матншиносӣ хабар доред. Профессори муҳтарам, он далелҳоро дар тақризи аввал бояд мевардед ва иқдор мешудед, ки ҳарчанд ин шеваи тасҳеҳ дар илми матншиносӣ вучуд дорад, аммо бад-ин далелҳо мавриди истиқбол нест. Инак, аз рӯи инсоф биғӯед, кӣ хонандаро гӯл задааст? Чаро дар тақризи аввал усули кори маро дар тасҳеҳи девони Камол "кашфе" дар илми матншиносӣ доништанву масҳара кардед, аммо пас аз он ки аз нигоштаи дигарон аз вучуд доштаи чунин усули тасҳеҳи матн огоҳӣ ёфтед, фикри худро тағйир медиҳед...

7. Профессори муҳтарам, роҷеъ ба тасҳеҳи шудани вожаи "кимӣ" дар нусхаи таҳиякардаи мо, низ бехтар мебуд, агар эрод намегирифтед... Вале ҳаромина як кори оқилона ҳам кардаед, ки маънии байтро дар гунае, ки мақбули Шумост, шарҳ надодед ва бо баҳонаи он, ки "ин гуна айби қофия қариб дар шеъри ҳамаи шоирон (?) аҳён ба назар мерасад ва дар илми қофияи суннатӣ (?) онро "икфо" мегӯянд", - ба маънии байт сарфаҳм нарафтани худро пинҳон доштаед. Агар аз байти бемаъно (ҳамоне, ки дар назари Шумо дуруст аст) маъниде матлуб мевардед, мояи ҳайрат мешуд.

8. Дар мавриди илҳоқ (?) шудани ҷонишини "ту" дар байте эрод гирифтани Шумо, боз ҳам ғувҳои «балад» буданатон дар илми арӯз аст (ҳарчанд арӯздони худро бо овардани чанд истилоҳи илмӣ арӯз дар тақризи исбот кардани шудаед). Роҷеъ ба ин мавзӯ дар қисмати аввали ин нигошта ҳангоми нақди мухтасари рисолаатон бо далел суҳан гуфтем ва бо ҳамина иктифо кардем.

9. Камина дар пешгӯфтори "Девони Камоли Хучандӣ" мулоҳизаҳои худро роҷеъ ба як байти Камоли Хучандӣ чунин навишта будам: "Дар нусхаҳои дастнавис ва чопии "Девони Камоли Хучандӣ" байте ҳаст, ки аз дер боз сарриштаи андешаи мусаҳеҳон ва муҳаққиқонро гум кардааст. Ин байт дар нусхаҳои чопӣ дар се шакли хато ва бемантиқ ба тақрири интишор мешавад:

1. Дар нусхаи Аҳмади Карамӣ (саҳ. 192):

*Ба қисса гӯш ниҳодӣ шаби нузул ҳамина,
Зи лаҳни ғайб ба гӯши ту ояте нарасид.*

2. Дар нусхаи Эраҷи Гули-сӯрхӣ (саҳ. 584):

Ба қисса гӯш ниҳодӣ сабаб нузули ҳамина...

3. Дар нусхаи Саъдулло Асадуллоев (саҳ. 505):

Ба қисса гӯш ниҳодӣ сабаб нузулу ҳамина...

Хамкорӣ

Корея ва рушди иқтисоди
Осиёи Марказӣ

Наояндаи Вазорати қорҳои хориҷии Ҷумҳурии Корея мегӯяд, ки ин кишвар хоҳони рушди иқтисодӣ дар кишварҳои Осиёи Марказӣ аст.

Чеол Мин Пак, мудири бахши Аврупои ВКХ ҶК дар Семинари байналмилалӣ "Усули вусъат додани ҳамкориҳо бо Осиёи Марказӣ" дар шаҳри Душанбе таъкид кард: - Дар шароити тағйирёбии низоми иқтисоди АвруОсиё шиносии имконоти густариши робитаҳо ба рои рушди ҳамкорӣ, ба хусус иҷрои барномаҳои сармоягузорӣ ҳам ба манфиати Корея ва ҳам тамоми кишварҳои минтақа мебошад.

Вай гуфт: - Мо дақиқ дарк мекунем, ки ин минтақа бо захираҳои ғании обу барқ ва канданиҳои фонданок заминаҳои муносиб барои сармоягузорӣ ва тавсеаи ҳамкориҳои мутақобилан судманд дар бахшҳои гуногуни иқтисоди имкониятҳои калонро дорад.

Мақоми ҶК қайд кард, ки "чунин ҳамкорӣ барои таъмини суботи иқтисодии ҳамаи кишварҳои Осиёи Марказӣ ҳам омил зарурӣ аст".

Худойбердӣ Холиқназар, директори Маркази тадқиқоти стратегии назди Президенти ҶТ низ изҳор дошт, ки имкони хубе барои ошноӣ бо таҷрибаи Корея дар ҷиҳати иҷрои барномаҳои рушди иқтисод фароҳам шудааст. Вай бо ишора ба натиҷаи сафари Пешвои Миллат, Президенти ҶТ муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба Корея дар соли 2015 таъкид кард, ки нишастии коршиносони масоили иқтисодӣ дар Душанбе дар доираи тавафқоти ба даст омада, дар Сеул роҳандозӣ шудааст.

Ба гуфтаи ӯ, дар шароити кунунӣ ҳеҷ як кишвари ҷаҳон ба танҳоӣ наметавонад ба таври муассир ва густурда рушд кунад, бинобар ин ниёз ба ҳамкорӣ бо дигар кишварҳо дорад.

Вай қайд кард, ки кишварҳои Осиёи Марказӣ - Қазоқистон, Тоҷикистон, Қирғизистон, Туркменистон ва Ўзбекистон, дар маҷмӯъ 66 миллион ҷамъият доранд, ки ин як фоизи аҳолии ҷаҳонро ташкил медиҳад.

Ба гуфтаи ӯ, саҳми ин минтақа дар рушди маҳсулоти ноҳолиси миллий фақат 0,5 дарсад аст, ки ин баробар ба 332 миллиард доллар мебошад. Аммо бо вучуди ин мутаносибан дар кишварҳои минтақа сатҳи баланди афзоиши аҳоли ва рушди ба тадриҷи иқтисодӣ ба мушоҳида мерасад. Вай ҳадафи асосии чунин як семинаро муаррифии заминаҳои сармоягузорӣ, тавсияи барномаҳои муштарак иқтисодӣ ва таҳияи тавсияҳо барои робитаи бештар байни институт ва марказҳои лажуҷиш ба мақсади омода кардани пешниҳод ва тавсияҳои ҷиҳати густариши ҳамкориҳои иқтисодӣ тижоратӣ донист.

Семинари номбурда дар доираи Барномаи ҳамкориҳои Корея ва Осиёи Марказӣ бо иштироки коршиносон аз Корея, 5 кишвари Осиёи Марказӣ, инчунин Озарбойҷон, ки низ ин тарҳро пазируфтааст, рӯзи 31 март дар Душанбе баргузор шуд. Институти Корея оид ба сисёати иқтисодӣ байналмилалӣ ва Маркази тадқиқоти стратегии назди Президенти Тоҷикистон барои баргузори он саҳм гузоштанд.

Тавре дар суханронӣҳо ва гузоришҳои ширкаткунандагон изҳор шуд, Ҷумҳурии Корея дар беш аз 20 соли гузашта робитаи бештареро бо ду кишвари Осиёи Марказӣ - Ўзбекистон ва Қазоқистон ба роҳ мондааст.

Аз ҷумла, дар маҷмӯи умумии тижорати хориҷии ин кишвар бо Осиёи Марказӣ Ўзбекистон 51,7 дарсад ва Қазоқистон бо 36,8 дарсад дар мақоми якуму дуюм қарор доранд. Бесабаб нест, ки ин кишварҳо ба унвони ду шарик асосии тижорати иқтисодии Корея дар минтақа шинохта шудаанд.

Этимод ва истифодаи муносиб аз имконоти мавҷуд будааст, ки маъруфтарин ширкатҳои Ҷумҳурии Корея дар ин ду кишвар корхонаҳои муштарак ташкил дода, бо истифода аз нерӯи кории арзон ва маҳсулоти захираҳои маъданӣ ин кишварҳо фаъолияти бо-самару судманди истеҳсолиро ба роҳ мондаанд.

Солех ЮСУФОВ

Общественное объединение

«АВТО РЕТРО ЭКСКЛЮЗИВ»

КЛУБ ЛЮБИТЕЛЕЙ РАРИТЕТНЫХ
И ЭКСКЛЮЗИВНЫХ АВТОМОБИЛЕЙ ТАДЖИКИСТАНА

Если Вы любитель старинных, раритетных и эксклюзивных автомобилей и мотоциклов: ЗИС, Бьюик, Чайка, Мерседес, ЗИМ, БМВ, Победа, Опель, Волга, Кадиллак, Жигули, Москвич, Запорожец и др.

Общественное объединение "Клуб любителей ретро-автомобилей и мотоциклов Авто Ретро Эксклюзив".

При поддержке Хукумата города Душанбе
Торгового комплекса "Пойтахт-90"

в честь празднования Дня города Душанбе проводят 4-ю Республиканскую Выставку старинных, раритетных и эксклюзивных автомобилей "Авто Ретро Душанбе 2016".

Выставка будет проводиться 24 апреля 2016 года по адресу: г. Душанбе, улица Мехнат, на территории Торгового Комплекса "Пойтахт-90".

Если Вы хотите участвовать в организации выставки или подарить призы и подарки от Вашей компании участникам или посетителям выставки, можете обращаться на телефон или Viber (93) 583-00-33 или (98) 527-94-94 или в рекламную службу газеты "Минбари халқ": 903-03-35-35.

ИНФОРМАЦИОННЫЙ ПАРТНЁР ВЫСТАВКИ ИЗДАНИЕ "МИНБАРИ ХАЛҚ"

аз 19 март то 17 апрел

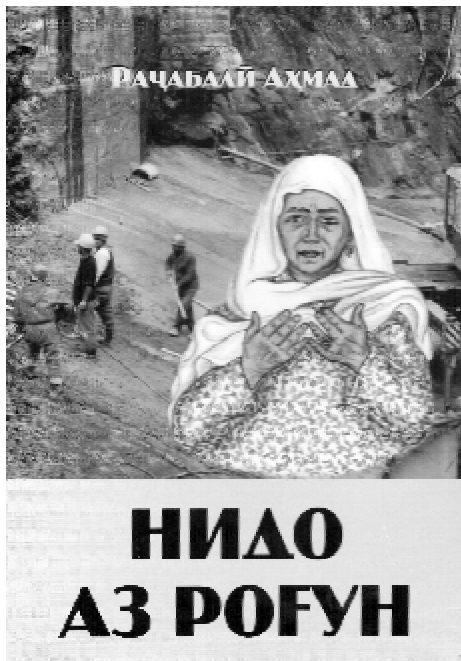
Дар сирки
Давлати Тоҷикистон

БРИЛЛИАНТОВЫЙ
ЦИРК
ЯКУТИИ

БОЛЬШОЕ ЭКСКЛЮЗИВНОЕ ШОУ
«Тепло вечной мерзлоты»

98 103 10 30
233-45-81 90 899 66 89

Китобиёт

ХОТИРАҲОИ
ШИРИН

"Нидо аз Роғун" - чунин ном дорад китоби навиҷанда Рачабали Аҳмад, ки нашриёти "Полиграф Групп" ба тозагӣ аз ҷоп баровард. Тавре дар пешгуфтори китоб омадааст, таҷрибаи бисёрсолаи қору рӯзгор ба навиҷанда имкон додааст, ки бо одамони касбу қору гуногун ҳамсухбат шуда, фаъолияти онҳоро рӯи қоғаз оварда, саҳмашонро дар пешрафти ҷомеа нишон диҳад.

Муаллиф бо нияти ҷамъ овардани маълумот оид ба амалӣ гардидани нақшаҳои тақдирсоз ба мавзӯҳои алоқаманд ба соҳтмони Нерӯгоҳи Роғун сафар намуда, дидаю шундаҳояшро дар бораи саҳми беҳамтои Пешвои миллат Эмомалӣ Раҳмон оид ба бунёд ва пешрафти давлати соҳибистиклоли Тоҷикистон дар шакли қайдҳо ва хотираҳо рӯи қоғаз овардааст.

Китоб барои доираи васеи хонандагон пешбарӣ гардидааст.

А.ҶУРА

ЭЪТИБОР НАДОРАД

Дипломи силсилаи ТТ 003555, ки соли 1998 Омӯзишгоҳи тиббии ноҳияи Рашт ба Рачабов Нуралӣ Шерович додааст, бинобар сабаби гум шуданаш эътибор надорад.

НАШРИЯИ МАРКАЗИИ ҲИЗБИ
ХАЛҚИИ ДЕМОКРАТИИ ТОҶИКИСТОН

**МИНБАРИ
ХАЛҚ**

www.minbari.halk.tj
E-mail: minbari@bk.tj

Сармуҳаррир
Бахтиёр ХАМДАМОВ

Рӯзнома моҳи декабри соли 1994 таҳти рақами 309 дар Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон ба қайд гирифта шудааст. Ба хотири гуногундандешӣ матолибе низ нашр мешаванд, ки идораи рӯзнома зимнан метавонад бо муаллифони ҳамақида набошад ва масъулияти онро ба дӯш нагирад. Идораи нашрия навиштаҳои муаллифони дар шакли электронӣ дар ҳаҷми то 4 саҳифаи ҳуруфи Times New Roman tј 14 қабул мекунад.

БАРОИ МАЪЛУМОТ:

Дастгоҳи КИМ ХҲДТ - Идораи рӯзнома
тел.: 224-23-90, 224-83-72, 224-49-29, тел.: 238-72-10, 238-54-61, 238-79-07,
221-63-21. факс: 224-27-59 факс: 227-44-94

www.hamsafon.tj E-mail: minbarihalk@bk.tj

ҲАЙАТИ ЭҶОДӢ:

Котиби масъул: Маъруфҷон Маҳмудов
Муҳаррири масъул: Алиҷон Ҷураев
Хабарнигорон: Солех Юсуфов,
Хуринос Ализода, Азамат Дӯстов,
Ибодуллоҳи Тоҳир,
Гулҳаё Мадимарова
Масъули ҷоп: Мирзоали Юнусов
Хуруфчин: Ҷамила Аҳмадова, Наргис Шамсова
Мусаххех: Сабоҳат Худоёрбекова
Суратгир: Тухтамурод Рӯзиев
Саҳифабанд: Фирдавс Таушаров

НИШОНИИ МО:
734018, ш. Душанбе,
хiebони Саъиди
Шерозӣ, 16.
Индекси обуна:
68910

Мақони ҷоп:
нашриёти
«Шарқи озод».

Тегдоди нашр:
52000 нусха

Навбатдор: Ҳ. АЛИЗОДА

